

รายงานวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้
ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

Consumption Behavior, Debt, The risk of debt in Thai households

นายอธิพันธ์ วรรณสุริยะ

โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

งบประมาณรายได้ ปี พ.ศ. 2565

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์ จากงบประมาณรายได้ ปี พ.ศ. 2565 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่ให้เงินอุดหนุนในการทำวิจัย ขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้ให้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ให้คำแนะนำในเรื่องขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการออม และการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ในช่วงปี 2554 ถึง 2562 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าอัตราการเปลี่ยนแปลง และสถิติเชิงอนุมาน ใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ (Binary Logistic Regression)

ผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า ครัวเรือนไทยมีปัญหารายได้เพิ่มขึ้นไม่ทันกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 ในขณะที่รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 ในส่วนของค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ พบว่าทุกภูมิภาคมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.31 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนมีค่าเท่ากับ 5,856 บาท ครัวเรือนในเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าในเขตชนบทกว่า 7,000 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยสูงกว่าในเขตชนบทกว่า 4,000 บาท และมีเงินออมสูงกว่าในเขตชนบทกว่า 2,700 บาท อย่างไรก็ตามพบว่า ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทมีการเพิ่มขึ้นของรายได้ รายจ่าย และเงินออมมากกว่าครัวเรือนในเขตเมือง ในช่วงเวลาดังกล่าว

สำหรับการศึกษาด้วยสถิติเชิงอนุมานโดยใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ (Binary Logistic Regression) ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนไทยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 7.52 มีความเสี่ยงต่อการผิมนัดชำระหนี้ เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มในการเป็นหนี้ของครัวเรือน ได้แก่ เพศ เขตที่อยู่อาศัย อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวนสมาชิกผู้พิการในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน การออม การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และสถานะการทำงาน โดยแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ทางการเงิน การมีเงินออมสำรองเพื่อเหตุฉุกเฉินเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงิน มีนโยบายช่วยเหลือทางการเงินแก่ครัวเรือนที่มีผู้พึ่งพิงหรือต้องอุปการะผู้พึ่งพิง ส่งเสริมการออมเงินในระยะยาว และเร่งลดสัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน

คำสำคัญ : รายได้, รายจ่าย, ภาวะครัวเรือน, หนี้ครัวเรือนไทย, การถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ

Abstract

The purposes of this research were to study the changes in Thai household income, expenditure, and savings and also to study the comparisons of their changes in regional and urban-rural residential areas. The data was used from the socio-economic household survey project from 2011 to 2019 from the National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society. The descriptive statistics were used in data analysis including mean and rate of change and Binary Logistic Regression model was used for inference statistics.

The findings of research showed that the problem of Thai households had an increase of income not able to keep up with an increase of expenditure. The average household income increased by 3.58 percent, while the average household expenditure increased by 8.36 percent. Moreover, it was found that every region had an average increasing rate of change at 14.31 percent in consumer expenses; foods, beverages, and tobacco throughout the country. The average monthly savings of the whole country was 5,856 baht. Household in urban areas was average income higher than rural areas at 7,000 baht, 4,000 baht more on average expenditures than those in rural areas, and 2,700 baht more savings than those in rural areas. However, it found that the rural households had greater increase in income, expenditure and savings than urban households in that time period.

For inferential statistics studies using Binary Logistic Regression model. The study found that most Thai households had the main objective of borrowing for household consumption and 7.52 percent of them had a risk of default on debt payment. When the factors affecting the Thai household debt were analyzed, the result showed that the factors affecting to the tendencies of household debt including sex, residential area, age, marital status, number of household members under 15 years old and disabilities, median household income, saving money, real estate ownership, and employment status. By the way to solve the problem, it is to focus on financial literacy, to have an emergency savings for protecting financial immunity, to provide policy of financial assistance for the households who have dependents or

need to support dependents, to promote long-term savings, and to accelerate the reduction of debt ratio for household consumption.

Keywords : income, expenditure, household sector, household debt in Thailand, binary logistic regression

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย	5
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
1.5 ขอบเขตการวิจัย	6
1.6 นิยามศัพท์	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้และการออม	8
2.2 แนวคิดการบริหารหนี้ส่วนบุคคล และความสามารถในการชำระหนี้	10
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	17
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	17
บทที่ 4 ผลการวิจัย และผลการวิเคราะห์ข้อมูล	22
4.1 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562	22
4.2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562	24
4.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562	25
4.4 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562 เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค	26

4.5 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562 เปรียบเทียบระหว่างเขตที่อยู่อาศัยเมือง-ชนบท	30
4.6 การวิเคราะห์สถานการณ์การก่อหนี้ของครัวเรือนไทย	32
4.7 การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนไทย	34
4.8 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย	37
4.9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	41
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
5.1 สรุปผลการวิจัย	42
5.2 อภิปรายผล	47
5.3 ข้อเสนอแนะ	52
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก	59
การตรวจสอบปัญหาในแบบจำลอง Logistic Regression	59
ประวัตินักวิจัย	63

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย	21
ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562	23
ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562	25
ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายของครัวเรือนในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562	26
ตารางที่ 5 รายได้ รายจ่าย เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค	29
ตารางที่ 6 รายได้ รายจ่าย เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามเขตเมือง - ชนบท ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562	31
ตารางที่ 7 ร้อยละของครัวเรือนไทยที่เป็นหนี้ จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน	33
ตารางที่ 8 อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (Debt Service Ratio: DSR) ของครัวเรือนไทย ในปี พ.ศ. 2562	35
ตารางที่ 9 ร้อยละของครัวเรือนที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่า 0.4 จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน	36
ตารางที่ 10 ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย	39
ตารางที่ 11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย	41

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่อ GDP ปี 2560 – 2565	3
ภาพที่ 2 ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน ปี 2560 - 2564	4
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 4 การก่อหนี้ของครัวเรือนไทย จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ปี 2562	32

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

รายได้ประชาชาติเป็นเครื่องชี้สถานะเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นเครื่องมือในการวัดฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ แบ่งการคำนวณออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) การคำนวณจากด้านผลิตภัณฑ์ เป็นการคำนวณจากมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ประเทศผลิตขึ้น ในระยะเวลา 1 ปี (2) การคำนวณจากด้านรายได้ เป็นการคำนวณจากรายได้ทุกประเภทที่เจ้าของปัจจัยการผลิตได้รับจากการขายปัจจัยให้แก่ผู้ผลิต และ (3) การคำนวณจากด้านรายจ่าย เป็นการคำนวณจากรายจ่ายของประชาชนในการซื้อสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายรวมกัน การเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติจึงเป็นเครื่องชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจ ซึ่งวัดจากอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ หากมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นบวกแสดงถึงเศรษฐกิจเติบโตขึ้นกว่าปีที่แล้ว แสดงถึงประเทศสามารถผลิตสินค้าได้เพิ่มขึ้น รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

ในระดับจุลภาค การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่ายของครัวเรือน เป็นเครื่องชี้ถึงความอยู่ดีกินดีทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยรายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยในการกำหนดรายจ่ายหรือการบริโภคของครัวเรือน มีทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่อธิบายถึงการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ เช่น สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Hypothesis) ของ John Maynard Keynes อธิบายว่าการใช้จ่ายในการบริโภคของบุคคลมีความสัมพันธ์กับรายได้สุทธิส่วนบุคคล สมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis) ของ Milton Friedman อธิบายว่าการวางแผนในการบริโภคของบุคคลขึ้นอยู่กับรายได้ตลอดชีวิตคือรายได้ปัจจุบันและรายได้ในอนาคต และสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Hypothesis) ของ Jame S. Duesenberry อธิบายว่าการบริโภคของบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้สมบูรณ์เท่านั้น แต่เขาจะเปรียบเทียบรายได้ของตนเองกับรายได้ของคนอื่นๆ ในสังคม โดยผู้บริโภคต้องการรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานของสังคม และพยายามหลีกเลี่ยงพฤติกรรมกรบริโภคของคนอื่นๆ ในสังคมด้วย ซึ่งแบบแผนการบริโภคที่แตกต่างกันนอกจากจะส่งผลต่อรายจ่ายของครัวเรือนแล้วยังส่งผลต่อการออมของครัวเรือนด้วย

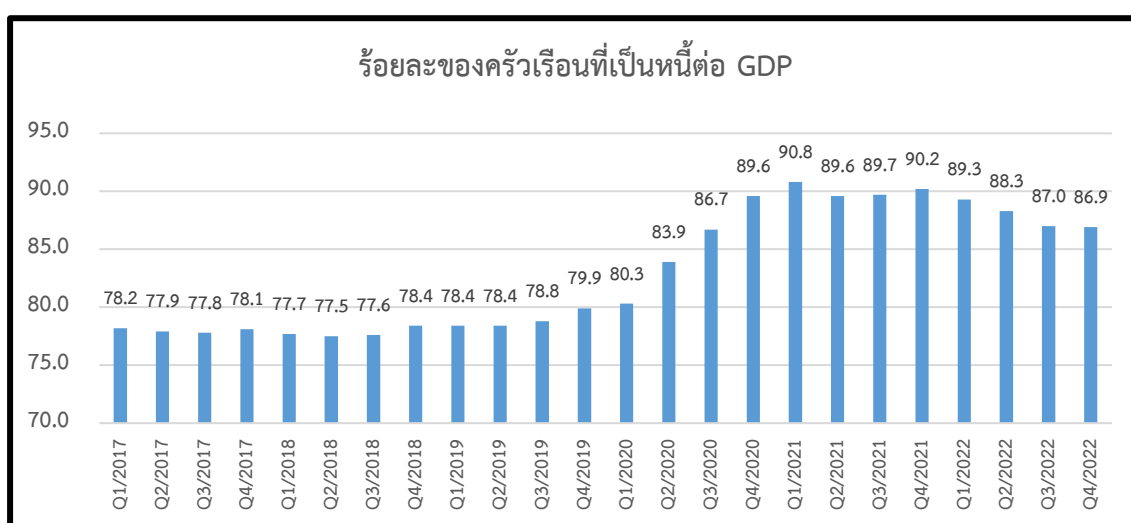
การออมคือรายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่าย หากครัวเรือนมีรายได้มากกว่ารายจ่ายสามารถสร้างการออมซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นคงทางการเงินของครัวเรือน มีเงินสำรองไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน และ

สามารถนำเงินออมไปใช้ในการลงทุนเพื่อเพิ่มความมั่งคั่งให้กับครัวเรือน ทฤษฎีสมมติฐานวัฏจักรชีวิตของนักเศรษฐศาสตร์ชื่อ Franco Modigliani อธิบายเกี่ยวกับการใช้จ่ายและพฤติกรรมออมของบุคคลในแต่ละช่วงชีวิต แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาโดย Franco Modigliani ได้อธิบายถึงสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Income Hypothesis) ที่ได้สันนิษฐานว่า บุคคลจะพยายามให้เกิดความพอใจแก่ตัวเองสูงสุด (Maximize Utilities) โดยจะวางแผนการบริโภคและการออมขึ้นอยู่กับรายได้ที่คาดการณ์ตลอดช่วงชีวิต บุคคลจะตั้งใจวางแผนการบริโภคโดยสะสมเงินออมทรัพย์สินไว้เมื่อตอนที่ยังมีรายได้ และนำเงินออมหรือทรัพย์สินที่สะสมไว้ไปใช้จ่ายในการบริโภคเมื่อตอนไม่มีรายได้หรือเกษียณ (อิพิพันธ์ วรรณสุริยะ และสุวิมล เสงพัฒนา, 2562)

หากพิจารณาการออมของครัวเรือนไทยมีแนวโน้มที่กว้างวล ครัวเรือนไทยเก็บออมลดลงและมีความเปราะบางทางการเงินมากขึ้น ครัวเรือนไทยมีเงินออมลดลงมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อัตราการออมของครัวเรือนที่คำนวณจากสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของครัวเรือนในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 เท่ากับ 6.4% ถือเป็นระดับต่ำที่สุดตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา ซึ่งอัตราการออมลดลงอย่างมากจากปี 2544 ที่อัตราการออมของครัวเรือนไทยสูงสุดที่ 11% นอกจากนี้ ก้นชนทางการเงิน (financial cushion) ของครัวเรือนไทย ซึ่งวัดจากสัดส่วนของสินทรัพย์ทางการเงินต่อรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือนไทยในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 เท่ากับ 7.3 เท่า หมายความว่าสินทรัพย์ทางการเงินที่ครัวเรือนมีอยู่สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายได้ 7.3 เดือน โดยสัดส่วนนี้มีค่าน้อยที่สุดนับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา และที่กว้างวลมากที่สุดคือ ครัวเรือนไทย 59.2% มีสินทรัพย์ทางการเงินครอบคลุมรายจ่ายได้ไม่เกิน 3 เดือน บ่งชี้ว่าครัวเรือนไทยมีความเปราะบางทางการเงินมากหากต้องเผชิญกับปัจจัยลบทางเศรษฐกิจ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาการไทยพาณิชย์, 2563)

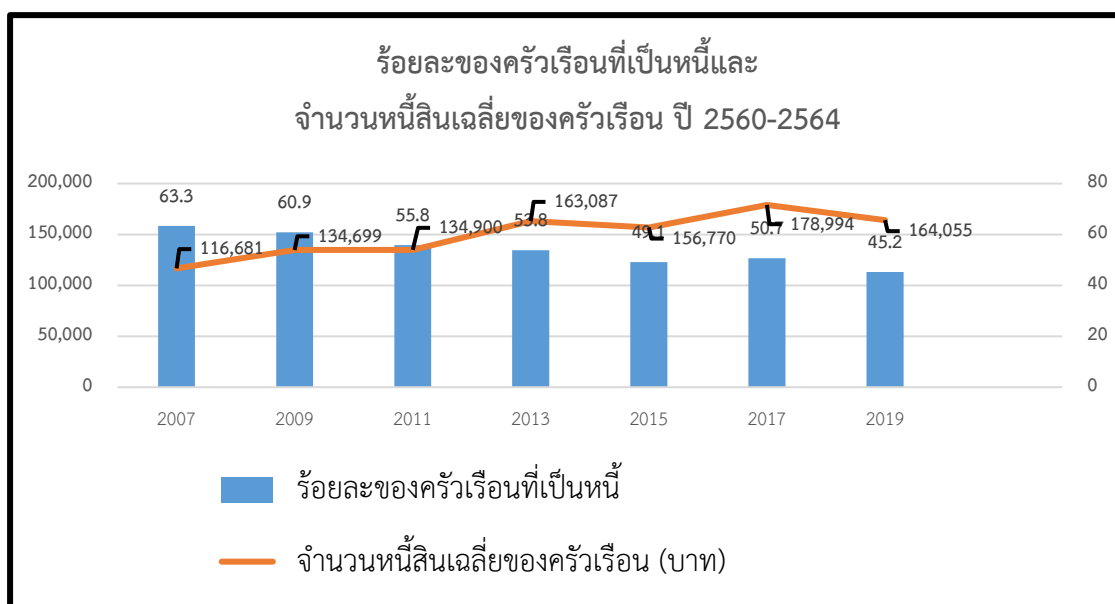
หนี้ครัวเรือน จากนิยามของธนาคารแห่งประเทศไทยหมายถึง เงินให้กู้ยืมที่สถาบันการเงินให้แก่บุคคลธรรมดาที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ ซึ่งบุคคลธรรมดาอาจนำเงินที่กู้ยืมไปใช้เพื่อการจับจ่ายใช้สอยต่าง ๆ หรือเพื่อประกอบธุรกิจ โดยข้อมูลหนี้ครัวเรือนจะครอบคลุมเฉพาะเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเก็บข้อมูลได้ (ไม่รวมหนี้ในระบบ) (สุกฤตา สงวนพันธุ์, 2558) จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย หนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากไตรมาสที่ 1 ปี 2560 ร้อยละ 78.2 เป็นร้อยละ 86.9 ในไตรมาสที่ 4 ปี 2565 โดยเฉพาะตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2563 ที่ประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 หนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีการปรับเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจนขึ้นไปสู่ระดับสูงสุดที่ร้อยละ 90.8 ที่ไตรมาสที่ 1 ปี 2564 (ภาพที่ 1) ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ก็พบว่าจำนวนหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนก็มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน จำนวนหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 จากจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 116,681 บาทต่อครัวเรือนเป็น 205,679 บาทต่อครัวเรือนใน

ปี 2564 ในขณะที่ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 63.3 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 49.1 ในปี 2558 และปรับตัวขึ้นลงในระหว่างปี 2560-2562 แต่ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ก็กลับเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาโรคระบาด COVID-19 ในปี 2563 ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ในปี 2564 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 51.5 (ภาพที่ 2) จากข้อมูลที่แสดงจึงเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของหนี้ครัวเรือนยังคงมีความผันผวนและครัวเรือนยังมีความเปราะบางทางเศรษฐกิจ หากมีสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อรายได้จะส่งผลทำให้เป็นหนี้เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 1 ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่อ GDP ปี 2560-2565

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 2 ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน ปี 2560-2564

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ เช่น การสนับสนุนครัวเรือนจากโครงการของรัฐ และการให้ทุนการศึกษา หรือสินเชื่อให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มโอกาสที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้มากขึ้น (ศรพล ตูลยะเสถียร และคณะ, 2558) นโยบายกองทุนหมู่บ้านและมาตรการคินภาษีสำหรับรถยนต์คันแรก ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น อัตราดอกเบี้ยต่ำ อัตราการว่างงานต่ำ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เป็นสาเหตุและแรงจูงใจที่ทำให้หนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นในช่วงที่ผ่านมา (ลลิตา บุคดา, 2559) นอกจากนี้ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายจ่ายครัวเรือน (ลลิตา บุคดา, 2559) รายได้ครัวเรือน อัตราเงินเฟ้อและค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน (Lerskulawat, 2020) ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เพศ และ อายุ (เกษอุบล พิทักษ์, 2562) การกู้ยืมเงินนอกระบบ และการมีปัญหาทางการเงิน (Weeravongtrakool & Osathanukul, 2018) พบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือน และ ชนาภิวัฒน์ ชันทะ และ สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์ (2564) ได้สรุปสาเหตุของการเป็นหนี้ของครัวเรือนว่าเกิดจาก การไม่มีความรู้ทางการเงิน การซื้อสินค้าด้วยการผ่อนชำระ การขาดการออมเงินเนื่องจากไม่ได้ศึกษาวิธีการออมเงิน การใช้เงินในอนาคตด้วยการกู้ยืมหรือกดบัตรเงินสดออกมาใช้จ่าย การซื้อสินทรัพย์เก็บไว้เพื่อการเก็งกำไร การกู้ยืมเพื่อประกอบธุรกิจ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย การเป็นหนี้จากการพนัน สถาบันการเงินให้วงเงินสินเชื่อมากเกินไปไม่สอดคล้อง

กับรายได้ของผู้ขอสินเชื่อ ภาระหนี้จากการค้าประกัน อัตราดอกเบี้ยต่ำ และการเกิดเหตุไม่คาดฝัน เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยเสริมอื่นๆ เช่น ความต้องการกู้ยืมเพื่อซ่อมแซมหลังน้ำท่วมปี 2554 และการแข่งขันปล่อยสินเชื่อรายย่อยของสถาบันการเงิน (สุกฤตา สงวนพันธุ์, 2558)

การศึกษาของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlement: BIS) พบว่า แม้การเพิ่มขึ้นของระดับหนี้ครัวเรือนต่อ GDP จะสามารถกระตุ้นการบริโภคได้ในระยะสั้น แต่จากข้อมูลหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาที่มีระดับสูงเกินกว่าระดับ 60% ต่อ GDP จะเป็นปัจจัยที่จำกัดการเติบโตของการบริโภคในภาพรวม (วารสารการเงินธนาคาร, 2566) ซึ่งจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ารายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สินมีความสัมพันธ์กัน และมีความสำคัญต่อระดับความเป็นอยู่ของครัวเรือน การศึกษาในครั้งนี้ต้องการศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ และความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ในช่วงปี 2554-2562 ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบาย และวางแผนแก้ไขปัญหาการบริโภค และการเป็นหนี้ของครัวเรือน เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของครัวเรือนประเทศไทยให้ดีขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

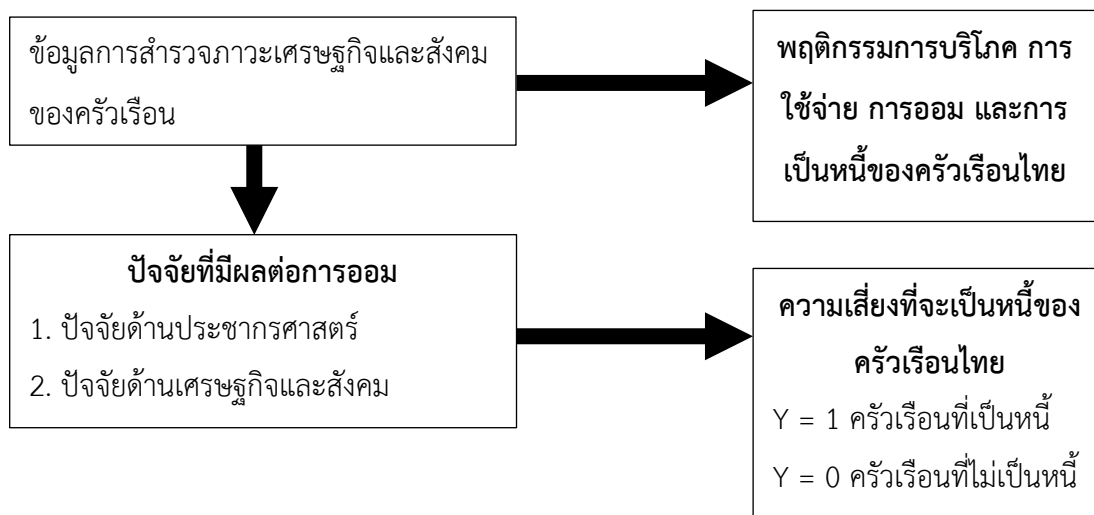
1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- H1: ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย
- H2: ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างน้อย 1 ปัจจัย มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

1.5.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ข้อมูลการศึกษาในช่วงปี 2554 ถึง 2562 มีจำนวนครัวเรือนในปี 2554 2556 2558 2560 และ 2562 เท่ากับ 42,083 42,738 43,400 43,210 และ 45,586 ครัวเรือน ตามลำดับ

1.5.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย มีตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ ดังนี้

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ การเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย โดยแบ่งระดับการออมเป็น 2 ระดับ ดังนี้ 1) ครัวเรือนที่เป็นหนี้ 2) ครัวเรือนที่ไม่เป็นหนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งออกเป็น ตัวแปรปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

1) ตัวแปรปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด และเขตที่อยู่อาศัย

2) ตัวแปรปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน (เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี, ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และผู้พิการ) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การออม การเป็นเจ้าของบ้าน และที่ดิน และการทำงานในระบบ

1.6 นิยามศัพท์

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง เงินหรือสิ่งของที่ครัวเรือนได้รับมาจากการทำงานหรือผลิตเอง หรือจากทรัพย์สินหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ประกอบด้วย รายได้ประจำ และรายได้จากแหล่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่จากการทำงาน

รายจ่ายของครัวเรือน หมายถึง ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือการบริการด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการครองชีพที่ครัวเรือนต้องซื้อ/จ่ายด้วยเงิน หรือได้มาโดยไม่ได้อะไร/จ่าย (ผลิตเอง) ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น/รัฐ เป็นสวัสดิการจากการทำงาน หรือเบิกได้จากนายจ้าง ประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายสินค้าและบริการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอุปโภคและบริโภค และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับอุปโภคบริโภค (2) ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ

เงินออม หมายถึง รายได้ของครัวเรือนหักด้วยรายจ่ายของครัวเรือน

พฤติกรรมการบริโภค หมายถึง พฤติกรรมการใช้จ่ายในการบริโภคของครัวเรือน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือน และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน

การเป็นหนี้ หมายถึง เงินกู้ยืมที่ครัวเรือนค้างชำระทั้งสถาบันการเงินและบุคคลอื่นนอกครัวเรือน รวมทั้งหนี้ที่เกิดจากการเช่าซื้อ การซื้อสินค้าเงินผ่อน การซื้อเชื่อสินค้าจากร้านค้า การจำนำ การจำนอง และเงินส่งแชร์ตาย (แชร์ที่เปียร์แล้ว)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษารายได้ รายจ่าย พฤติกรรมการบริโภค การออม และการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย จะทำให้ทราบถึงพลวัตรและระดับความรุนแรงของปัญหา รวมถึงผลการศึกษาค้นคว้าความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทยจะทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบาย และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหารายได้ รายจ่าย การออม และการเป็นหนี้ของครัวเรือน เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของครัวเรือนประเทศไทยให้ดีขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย และวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้และการออม แนวคิดการบริหารหนี้ส่วนบุคคล และความสามารถในการชำระหนี้ โดยจะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้และการออม
- 2.2 แนวคิดการบริหารหนี้ส่วนบุคคล และความสามารถในการชำระหนี้
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้และการออม

2.1.1 ทฤษฎีสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Hypothesis)

ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายของบุคคลในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง คือรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงหรือรายได้สุทธิส่วนบุคคล (disposable personal income) ในเวลานั้น โดยการใช้จ่ายในการบริโภคจะมีความสัมพันธ์กับรายได้สุทธิส่วนบุคคลโดยตรง กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีระดับรายได้เพิ่มขึ้น บุคคลจะมีการใช้จ่ายที่สูงขึ้น แต่สัดส่วนการบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้นจะน้อยกว่าสัดส่วนของรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าระดับรายได้ต่ำลง บุคคลจะมีการใช้จ่ายในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูงขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

2.1.2 ทฤษฎีสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Income Hypothesis)

เป็นแนวคิดที่อธิบายการบริโภคและการออม โดยแสดงให้เห็นว่า รายจ่ายในการบริโภคจะขึ้นอยู่กับรายได้ หรือทรัพยากรที่คาดว่าจะได้รับตลอดชั่วอายุขัย ซึ่งหมายความว่า ระดับการบริโภคและการออมของครัวเรือนมีได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในวงจรเวลาปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตและได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในอดีต (Wijaya , Zainurossalamia & Darma, 2020)

ครัวเรือนจะวางแผนการหารายได้ การใช้จ่าย และการออม โดยในช่วงอายุน้อยมีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำจึงมีความสามารถในการหารายได้น้อย จึงต้องกู้เงินมาเพื่อใช้จ่ายในการบริโภคก่อน เมื่ออายุมากขึ้นเข้าสู่ระยะกลางของชีวิตมีความสามารถในการหารายได้มากขึ้น ครัวเรือนจะออมมากขึ้นเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ตอนต้นชีวิตและเก็บเงินไว้ใช้ตอนปลายชีวิต พอช่วงปลายชีวิตรายได้จะลดลง แต่การบริโภคยังอยู่ในระดับสูง ซึ่งในระยะนี้ผู้บริโภครายได้จะเริ่มนำเงินออมออกมาใช้จ่าย

2.1.3 ทฤษฎีความต้องการถือเงิน (Demand for Money)

ทฤษฎีความต้องการถือเงิน (Demand for Money) ของ John Maynard Keynes ได้กล่าวว่า บุคคลจะมีความต้องการถือเงินแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลักๆ ได้แก่ ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไร และ ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยความต้องการถือเงินของแต่ละบุคคลนั้นอาจจะแตกต่างกันไป หากบุคคลไม่มีการบริหารจัดการเงินที่ดีมีรายได้เท่าใดก็ใช้จ่ายออกไปเท่านั้น ไม่มีการเก็บเงินสำรองเก็บไว้ จะทำให้ไม่มีเงินที่จะสามารถนำมาใช้ได้หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้น เช่น ตกงาน เจ็บป่วย เกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น (ปริยดา สุขเจริญสิน, 2564) สอดคล้องกับหลักการบริหารเงินของบุคคล โดยบุคคลควรมีเงินสำรองฉุกเฉินจำนวน 3 – 6 เท่าของค่าใช้จ่ายต่อเดือน เพราะหากเกิดเหตุฉุกเฉินมีความจำเป็นต้องใช้เงินนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายประจำในแต่ละเดือนแล้ว เงินสำรองฉุกเฉินที่มีจะช่วยให้ไม่ต้องกู้ยืมจากผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ต้องเป็นหนี้ รวมถึงอาจจะต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง หากต้องกู้เงินนอกระบบหรือกดเงินสดจากบัตรเครดิต (ชิตชนก ธรรมกิตติคุณ, 2561)

2.1.4 ความสำคัญของการออม

เงินออม หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่าย มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค ในระดับมหภาคเงินออมที่เพิ่มขึ้นอาจกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ในระดับจุลภาคเงินออมช่วยสร้างเกราะป้องกันต่อการถดถอยของเศรษฐกิจและเหตุการณ์ไม่คาดคิดให้กับครัวเรือน นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความมั่นคงและความมั่นใจ ในการมีรายได้เพียงพอหลังเกษียณ (อิพันธ์ วรรณสุริยะ และสุวิมล เสงพัฒนา, 2562) การบริโภคและการออมมีความสัมพันธ์ต่อการเป็นหนี้ โดยแสดงออกจากพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนที่สะท้อนถึงวินัยทางการเงิน หากครัวเรือนมีวินัยทางการเงิน บริหารรายรับ-รายจ่ายอย่างเหมาะสม และตัดสินใจก่อนนี้เมื่อพร้อมหรือจำเป็น โดยตระหนักถึงฐานะทางการเงิน ความสามารถในการชำระหนี้ และการรองรับความเสี่ยงทางการเงินในกรณีฉุกเฉิน การก่อหนี้ก็จะไม่สร้างปัญหาในระยะยาว (ธาราทิพย์ ตั้งกาญจนภาสน์, 2562)

2.2 แนวคิดการบริหารหนี้ส่วนบุคคล และความสามารถในการชำระหนี้

2.2.1 แนวคิดการบริหารหนี้ส่วนบุคคล

การบริหารหนี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล การวางแผนทางการเงินที่ดีจะสามารถปกป้องทรัพยากรทางการเงิน ควบคุมการเพิ่มขึ้นของกิจการทางการเงินต่างๆ เช่น การก่อหนี้มากเกินไป หรือการพึ่งพาผู้อื่น ตลอดจนก่อให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ มีเสรีภาพในทางการเงิน ไร้ความกังวลทางการเงิน สามารถคาดการณ์รายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลได้ตามที่ต้องการ (สุขใจ น้ำผุด, อนุชนาฏ เจริญจิตรกรรม และสมนึก วิวัฒน์, 2557)

ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย: ออนไลน์) อธิบายหลักการบริหารหนี้ว่า การเป็นหนี้ไม่ใช่สิ่งที่เลวร้ายเสมอไป เพราะบางครั้งเราอาจต้องใช้เงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและอนาคตแต่ยังมีเงินไม่พอในตอนนี้อย่างเช่น บ้าน การทำกิจการส่วนตัว ซึ่งหลักการสำคัญในการตัดสินใจเป็นหนี้คือ ควรเลือกก่อหนี้ที่ดีซึ่งได้แก่ หนี้ที่จะสร้างอนาคตหรือความมั่นคงระยะยาวและหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่พึ่งระวางซึ่งได้แก่ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มหรือไม่ได้ช่วยเพิ่มความมั่นคงทางการเงิน เช่น หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค เป็นต้น เพราะเมื่อเป็นหนี้แล้วเรามีหน้าที่ต้องใช้เงินต้นรวมถึงดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จะตามมาทั้งหมด

2.2.2 การวัดความสามารถในการชำระหนี้

การวัดความสามารถในการชำระหนี้ เป็นตัวชี้วัดว่าหนี้สินของบุคคลคนนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางการเงินของตนเองหรือไม่ วัดด้วยอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (Debt Service Ratio: DSR) ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่จะบอกให้ทราบว่าคนเราควรมีหนี้ในระดับใดจึงจะเหมาะสมและไม่เป็นภาระหรือเกินกำลังที่จะสามารถชำระคืน โดยการเอาภาระหนี้สินที่จะต้องชำระคืนต่อเดือนมาเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือน เพื่อดูว่าในเดือนหนึ่งบุคคลนั้นมีหนี้ที่ต้องชำระมากน้อยเพียงไร เกินกำลังความสามารถของเขาหรือไม่ ถ้าค่าอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ของเขาต่ำมากแสดงว่าฐานะการเงินเขาดีพอที่จะก่อหนี้เพิ่มได้อีก แต่ถ้าอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้มีค่าสูงแล้ว เขาก็ควรต้องระมัดระวังในการใช้เงินเพราะหากก่อหนี้เพิ่มก็จะทำให้มีภาระการชำระหนี้เพิ่ม (สุขใจ น้ำผุด, อนุชนาฏ เจริญจิตรกรรม และสมนึก วิวัฒน์, 2557) และทำให้เงินที่ใช้จ่ายต่อเดือนน้อยลง ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลง อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ที่เหมาะสมไม่ควรมากกว่าร้อยละ 40 ของรายได้ต่อเดือน (ชนิษฐา วณะสุข, จุฬารัตน์ โฆชะโก และภาวนิษฐ์ ชั่ววัลลี, 2557)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิษฐา วนะสุข, จุฬารัตน์ โฆษะโก และภาวนิคร์ ชั่ววัลลี (2557) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ และคุณภาพชีวิตของชาวประมงทะเล ในตำบลลิซล อำเภอลิซล จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ครั้วเรือน ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และสถิติอนุมาน โดยใช้สถิติ Chi-Square ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริโภคของชาวประมงทะเลที่สำคัญ ได้แก่ ชาวประมงทะเลยึดเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าที่ถูกยอเยามากที่สุด สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้ามากที่สุด คือ ความต้องการของตนเอง และประเภทและค่าใช้จ่ายในการบริโภครายเดือนที่พบมากที่สุด คือ หมวดอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป ซึ่งมีค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วง 4,001 – 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.33 กว่า ครึ่งหนึ่งของชาวประมงทะเลไม่เคยกู้เงิน และไม่มีหนี้สินของครั้วเรือนในช่วงที่ศึกษา สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมของชาวประมงทะเล ได้แก่ อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการประมง รายได้ และระยะเวลาในการประกอบอาชีพประมง พฤติกรรมการบริโภค ได้แก่ ค่าใช้จ่ายหมวดอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป หมวดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หมวดเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า หมวดเวชภัณฑ์และค่ารักษาพยาบาล หมวดการเดินทางและการสื่อสาร หมวดการศึกษา หมวดการบันเทิงและนันทนาการ หมวดการจัดงานพิธีในโอกาสพิเศษ หมวดค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค หมวดค่าใช้จ่ายเพื่อผลตอบแทนในอนาคต หมวดค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และการเป็นหนี้ ได้แก่ ภาระหนี้สินในปัจจุบันและความสามารถในการชำระหนี้

ปิยะชนันท์ เมตติยวงศ์ (2561) ศึกษาโครงสร้างหนี้ครั้วเรือนรายจังหวัดของประเทศไทยและปัจจัยกำหนดการก่อหนี้ครั้วเรือนรายจังหวัดของประเทศไทย ใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี 2549 – 2558 ผลการศึกษาโครงสร้างหนี้ครั้วเรือนรายจังหวัดพบว่า หนี้ครั้วเรือนของทั้งประเทศโดยเฉลี่ยต่อครั้วเรือนอยู่ที่ 156,346 บาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.41 ต่อปี การกู้ยืมเพื่อวัตถุประสงค์ของการอุปโภคบริโภคมีสัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 43.27 และการกู้ยืมเพื่อวัตถุประสงค์การศึกษาคิดเป็นสัดส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.54 เมื่อแบ่งจังหวัดเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ จังหวัดที่มีหนี้ต่อครั้วเรือนสูงและรายได้ต่อครั้วเรือนสูง มีสัดส่วนร้อยละ 14.69 ของจำนวนจังหวัดทั้งหมด จังหวัดที่มีหนี้ต่อครั้วเรือนต่ำและรายได้ต่อครั้วเรือนต่ำ เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงสุด มีค่าร้อยละ 42.77 จังหวัดที่มีหนี้ต่อครั้วเรือนต่ำและรายได้ต่อครั้วเรือนสูง มีสัดส่วนร้อยละ 8.33 กลุ่มนี้จัดว่ามีความมั่นคงทางการเงินสูง ส่วนจังหวัดที่มีหนี้ต่อครั้วเรือนสูงและรายได้ต่อครั้วเรือนต่ำ มีสัดส่วนร้อยละ 34.21 จัดว่าเป็นกลุ่มที่น่ากังวลมากที่สุด เพราะมีความ

อ่อนแอทางการเงิน การศึกษาปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนได้แบ่งหนี้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) หนี้ครัวเรือนรวม (2) หนี้ครัวเรือนเพื่อใช้จ่าย และ (3) หนี้ครัวเรือนเพื่อจัดหาที่อยู่อาศัย และกำหนดให้มีปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนได้แก่ รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน ระดับราคาสินค้า และระดับอัตราดอกเบี้ยแท้จริง ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี Panel Data Analysis ผลการศึกษาพบว่า ในระดับประเทศ ค่าใช้จ่ายครัวเรือน ระดับราคาสินค้า และอัตราดอกเบี้ยแท้จริง มีบทบาทที่สำคัญในการส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนโดยรวม ค่าใช้จ่ายครัวเรือนเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดหนี้ครัวเรือนเพื่อใช้จ่าย และพบว่า รายได้ต่อครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยแท้จริง และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนมีบทบาทสำคัญในการส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนเพื่อจัดหาที่อยู่อาศัย สำหรับผลการศึกษาในระดับภูมิภาค ปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน

ฉวีวรรณ กาบขาว และ อีรศักดิ์ ทรัพย์วิโรบล (2561) ศึกษาปัจจัยกำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ภาคครัวเรือนในปี พ.ศ.2554 2556 และ 2558 โดยใช้แบบจำลอง Logit Model และใช้วิธี Chow Test ศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมความเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้ในช่วงก่อนและหลังมีนโยบายรถยนต์คันแรก ใช้ข้อมูลจากการโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า ตัวแปรด้านสถานภาพ รายได้ ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และการครอบครองรถยนต์ มีความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้ในทางบวกทุกปีที่ทำการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้ในทางลบของทุกปีที่ทำการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของตัวแปรเพศและตัวแปรเงินช่วยเหลือยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้อย่างชัดเจน ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี Chow Test พบว่า พฤติกรรมการก่อหนี้ของครัวเรือนทั้งสองช่วงเวลามีความแตกต่างกัน โดยหลังมีนโยบายรถยนต์คันแรกตัวแปรด้านสถานภาพ ตัวแปรรายได้ และตัวแปรความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย มีการเปลี่ยนแปลงของค่า Marginal Effect ที่มีค่าเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนมีนโยบายรถยนต์คันแรก และตัวแปรระดับการศึกษา และตัวแปรเขตที่อยู่อาศัย มีการเปลี่ยนแปลงของค่า Marginal Effect ที่มีค่าลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนมีนโยบายรถยนต์คันแรก

อรรถพล จรจันทร์ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และการใช้จ่ายของครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลก และศึกษาเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ การใช้จ่าย การออมและหนี้สิน ในจังหวัดพิษณุโลก ใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายเศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ การใช้จ่าย การออมและหนี้สิน และใช้เทคนิค Simple Regression Analysis วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในจังหวัด พิษณุโลกตั้งแต่ปี 2553 – 2562 และวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ทางรายได้ การใช้จ่าย การออมและหนี้สินใน จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนใน จังหวัด

พิษณุโลก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.0037 ทำให้ค่า MPC มีค่าเท่ากับ 0.1080 MPS มีค่าเท่ากับ 0.8920 APC เท่ากับ 0.4725 APS เท่ากับ 0.5275 และครัวเรือนในจังหวัดพิษณุโลกมีหนี้สิน ต่ำกว่าระดับรายได้อยู่ 0.0471 เท่า

ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์ (2564) ศึกษาบทบาทของภาระหนี้ที่มีต่อสุขภาพทางการเงินของครัวเรือนไทย ใช้ข้อมูลการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ.2562 ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนไทยมีหนี้เพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคมากที่สุด ร้อยละ 40.31 รองลงมาเป็นหนี้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 29.85 การวัดสุขภาพทางการเงินใช้เกณฑ์การวัดจากสัดส่วนเงินออมและเงินลงทุนที่ร้อยละ 25 ของรายได้ เมื่อคำนวณแล้วแบ่งค่าอัตราส่วนความอยู่รอด (SR) ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ สุขภาพทางการเงินดีคือ มีระดับเงินออมเงินลงทุนมากกว่าร้อยละ 25 (จะได้ค่า $SR > 1.33$) สุขภาพทางการเงินเสี่ยง คือ มีระดับเงินออมเงินลงทุนน้อยกว่าศูนย์แต่น้อยกว่าร้อยละ 25 (จะได้ค่า $1.00 < SR < 1.33$) และสุขภาพทางการเงินวิกฤติคือ ไม่มีการออมการลงทุนหรือเงินออมติดลบ (จะได้ค่า $SR < 1.00$) ส่วนสุขภาพทางการเงินดี ร้อยละ 26.78 สุขภาพทางการเงินเสี่ยงร้อยละ 44.32 และสุขภาพทางการเงินวิกฤติร้อยละ 28.89 เมื่อวิเคราะห์บทบาทของภาระหนี้ที่มีต่อสุขภาพทางการเงินด้วยแบบจำลองถดถอยโลจิสติกแบบเรียงลำดับ (Ordinal Logistic Regression) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีแนวโน้มที่จะอยู่ในกลุ่มสุขภาพการเงินดีร้อยละ 26.19 กลุ่มสุขภาพการเงินเสี่ยงร้อยละ 45.46 และกลุ่มสุขภาพการเงินวิกฤติร้อยละ 28.33 ครัวเรือนที่มีหนี้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์มีแนวโน้มที่สุขภาพการเงินดีมากกว่า และครัวเรือนที่มีหนี้เพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคมีแนวโน้มที่สุขภาพการเงินวิกฤติมากกว่า

นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อ้นตรเสน (2565) ศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อหนี้ครัวเรือนของประเทศไทย ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยเลือกครัวเรือนที่มีหนี้สินจำนวน 21,273 ครัวเรือนนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธี mean regression เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยกำหนดต่อหนี้ครัวเรือน ณ ระดับหนึ่งเฉลี่ย และวิธี quantile regression ณ ระดับ 0.10 และ 0.90 เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยกำหนดต่อหนี้สำหรับครัวเรือนที่มีหนี้ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า โดยเฉลี่ยปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสามารถอธิบายหนี้ครัวเรือนได้ร้อยละ 36.25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สะท้อนให้เห็นว่านอกเหนือจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่ทำการศึกษาแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้เกิดหนี้ครัวเรือน การศึกษานี้พบว่า รายได้ครัวเรือนและรายจ่ายครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดหนี้ครัวเรือนในทุกๆระดับหนี้ แต่ขนาดการส่งผลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับหนี้ สำหรับตัวแปรอื่น ได้แก่ สถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานะการทำงานของ

หัวหน้าครัวเรือน และสถานที่ตั้งของครัวเรือน มีระดับความมั่นคงสำคัญและทิศทางการส่งผลต่อการกำหนดหนี้ครัวเรือนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับหนี้ครัวเรือน

ในส่วนต่อมาผู้วิจัยได้สรุปการทบทวนวรรณกรรมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนแบ่งออกเป็นปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เพศ หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าเพศหญิง เช่น การศึกษาของ (นนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน, 2565) เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดหนี้ที่ไม่เกิดรายได้น้อยกว่าเพศชาย (ทัชชกร คำพงษ์ และคณะ, 2022) ในขณะที่ ณัฐชยา สกุลพอง (2562) พบว่า เพศหญิงมีความน่าจะเป็นในการก่อหนี้เกินตัวมากกว่าเพศชาย และเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน (พลอยปภัส ไชยยานนท์ และวิจิตต์ศรี สงวนวงศ์, 2564; วณิชพร จามิต และบุญภา ปันทุรอมพร, 2564)

อายุ อายุของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ เช่น การศึกษาของ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี (2556); ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561); วรัญญา ไชยหารินทร์ และธัญทิพย์ คฤห์โยธิน (2562); นนนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565) พบว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือนมีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน และ Tseng and Hsiao (2021) พบว่า อายุของครัวเรือนมีผลในทางลบต่อหนี้ครัวเรือนในทุกควอนไทล์ของครัวเรือน และการถือครองหนี้จะน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น สอดคล้องกับ Piovarči (2021) พบว่า เมื่ออายุมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะไม่มีหนี้สิน

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างระดับการศึกษากับการเป็นหนี้ของครัวเรือน เช่น การศึกษาของ นนนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวะมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีการศึกษา สะท้อนถึงหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีการศึกษา โอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินในระบบได้น้อย ในขณะที่ ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561) พบว่า เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาจะทำให้มีโอกาสก่อหนี้ลดลง ครัวเรือนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะไม่มีหนี้สิน (Piovarči, 2021) และพลอยปภัส ไชยยานนท์ และวิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564) พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ของครัวเรือน

สถานภาพสมรส การศึกษาของ นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน์ ทองพาศน และ อภิวิธ อัครเสน (2565) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่สมรสจะมีหนี้มากกว่าหัวหน้าที่เป็นโสด หมายถึง หมาย หมาย ร้าง ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรสจะมีโอกาสในการก่อหนี้เพิ่มขึ้น และ (พลอยภัสร์ ไชยยานนท์ และวิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564) พบว่า สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคเหนือ

จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน การศึกษาของ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี (2556) พบว่า จำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ในระบบ โดยครัวเรือนที่มีบุตรมากกว่า 1 คนมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้ในระบบ สอดคล้องกับ วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คุุณโยธิน (2562) พบว่า จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนส่งผลต่อปริมาณหนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดพะเยา และเป็นไปในแนวทางเดียวกับ Strzelecka and Zawadzka (2020) พบว่า ครัวเรือนที่มีบุตรอยู่ในอุปการะมักเป็นครัวเรือนที่เป็นหนี้บ่่อยที่สุด

รายได้ของครัวเรือน รายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน การศึกษาของ นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน์ ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565) พบว่า รายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดหนี้ครัวเรือนในทุกๆระดับหนี้ โดยครัวเรือนที่มีรายได้สูงขึ้นจะทำให้หนี้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (พลอยภัสร์ ไชยยานนท์ และวิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564) พบว่า รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคเหนือ และ วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คุุณโยธิน (2562) พบว่า รายได้ของครัวเรือนส่งผลต่อปริมาณหนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดพะเยา ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561) พบว่า รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้ และ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี (2556) พบว่า การมีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ในระบบ

การออม พฤติกรรมการออมหรือวินัยทางการเงินที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการลดปัญหาหนี้ครัวเรือน เช่น ถ้าครัวเรือนมีเงินออมต่อเดือนน้อย จะทำให้เงินออมสะสมต่ำ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายชำระหนี้ต้องวัดได้ครั้งละมากๆ ทำให้เกิดการผ่อนชำระระยะยาว จึงเกิดหนี้สูงและระยะเวลานาน (สถาบันวิทยาการตลาดทุน, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของ สุริยะ หาญพิชัย, เฉลิมพร จตุพร และวสุ สุวรรณวิท (2563) พบว่า หากครัวเรือนมีการออมจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อปริมาณหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

การมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง การศึกษาของ ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561) พบว่า ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยจะมีโอกาสในการก่อหนี้เพิ่มขึ้น และ Strzelecka and Zawadzka (2020) พบว่า รูปแบบการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ของครัวเรือน

สถานะการทำงาน การศึกษาของ นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน์ ทองพาศน และ อภิวิธ อัครเสน (2565) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นนายจ้างและประกอบธุรกิจส่วนตัวจะมีหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงาน และ เกษอุบล พิทักษ์ (2562) พบว่า อาชีพพนักงานเอกชน อาชีพรับราชการ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีโอกาสการก่อหนี้ครัวเรือนมากกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ใช้ข้อมูลรายได้ การบริโภค การออม และการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทยจากโครงการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะใช้สถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 สถิติพรรณนา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าการเปลี่ยนแปลง เพื่ออธิบายพฤติกรรมการบริโภค การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย

3.2.2 สถิติอนุมาน ใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ (Binary Logistic Regression) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทยใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ (Binary Logistic Regression) เนื่องจากตัวแปรตามเป็นตัวแปรที่มีค่า 2 ค่า คือ ครัวเรือนเป็นหนี้ ($Y = 1$) หรือครัวเรือนไม่เป็นหนี้ ($Y = 0$) ส่วนตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเสี่ยงที่จะเป็นหนี้ของครัวเรือน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด และเขตที่อยู่อาศัย ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน (เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี, ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และผู้พิการ) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การออม การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และการทำงานในระบบ ซึ่งการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะเป็นหนี้ของครัวเรือน ได้ทำการวิเคราะห์หาค่าโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้โดยอธิบายด้วยค่า Marginal Effect

แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ในการพยากรณ์ความน่าจะเป็นหรือโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่น่าสนใจจากตัวแปรอิสระ ในการวิเคราะห์มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการวิเคราะห์สมการถดถอยทั่วไป กล่าวคือเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การคำนวณทิศทางและอัตราความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

แบบจำลองโลจิสติกส์ มีฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมแบบโลจิสติกส์ (Cumulative Logistic Probability Function) โดยมีรูปแบบดังนี้ (Gujarati, 2004)

$$P_i = E(Y=1|X_i) = F(Z_i) = \frac{1}{1+e^{-(\alpha+\beta X_1)}} \quad \dots\dots\dots (1)$$

หรือ

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}} \quad \dots\dots\dots (2)$$

$$Z_i = \alpha + \beta X_i \quad \dots\dots\dots (3)$$

คูณทั้งสองข้างของสมการที่ (2) ด้วย $1 + e^{-Z_i}$ จะได้

$$(1 + e^{-Z_i}) P_i = 1 \quad \dots\dots\dots (4)$$

หารทั้งสองข้างของสมการที่ (4) ด้วย P_i จะได้

$$(1 + e^{-Z_i}) = \frac{1}{P_i} \quad \dots\dots\dots (5)$$

หรือ

$$e^{Z_i} = \frac{P_i}{1-P_i} \quad \dots\dots\dots (6)$$

ค่า $\frac{P_i}{1-P_i}$ คือ อัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่สนใจต่อความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่ไม่สนใจ หรือเรียกอัตราส่วนนี้ว่า สัดส่วนของสิ่งที่สนใจ (Odds Ratio) ค่า Odds หรือค่า Odds Ratio แสดงถึงอัตราส่วนของโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็นกี่เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ เช่น ถ้า $P_i = 0.8$ หมายความว่าค่า Odds Ratio = 4:1 นั่นคือ โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็น 4 เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์

หา log ของทั้งสองข้างของสมการ (6) จะได้

$$Z_i = \log \frac{P_i}{1-P_i} \quad \dots\dots\dots (7)$$

$$\log \frac{P_i}{1-P_i} = Z_i = (\alpha + \beta X_i) \quad \dots\dots\dots (8)$$

จากสมการที่ (8) เป็นค่า Logarithm ของอัตราส่วนความน่าจะเป็น จึงเรียกแบบจำลองนี้ว่า Logistic Model

โดยที่

P_i = โอกาสของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

e = ฐานของลอการิทึมธรรมชาติ มีค่าเท่ากับ 2.71828

X_i = ตัวแปรอิสระสุ่มเลือกตัวอย่างที่ i

α = ค่าคงที่

β = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

ดังนั้นตัวแปรตามของสมการถดถอยในแบบจำลองก็คือ $\log$ ของเหตุการณ์ที่สนใจ $\frac{P_i}{1-P_i}$ หรือ สัดส่วนของ Probability ที่สนใจ กับ Probability ที่ไม่สนใจ ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ α และ β ของแบบจำลองนี้ จะประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood) ซึ่งจะเป็นวิธีการคำนวณหาค่าเพื่อให้ได้ค่าพารามิเตอร์ที่สามารถประมาณค่าได้เที่ยงตรง และสามารถนำมาทดสอบค่าต่างๆ ทางสถิติได้

เมื่อได้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแล้ว ต้องทำการแปลงค่าสัมประสิทธิ์เหล่านั้นให้อยู่ในรูปผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เพื่อที่จะทราบถึงผลกระทบต่อตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Z) จึงต้องแปลงค่า Odds Ratio ของ Probability ที่ได้เป็นค่าอนุพันธ์บางส่วนของ X ต่อ P โดยหลักความน่าจะเป็นของผลกระทบส่วนเพิ่มคือ จะพิจารณาค่าอนุพันธ์บางส่วนของความน่าจะเป็นว่าปัจจัยที่ทำการพิจารณาอยู่นั้นจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งมีวิธีการแปลงค่าสัมประสิทธิ์ของสมการให้อยู่ในรูปผลกระทบส่วนเพิ่ม ดังนี้

Y_i คือ ครีวเรือนเป็นหนี้

จากแบบจำลองโลจิส

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}} \quad \dots\dots\dots (9)$$

$$Y_i = \log \frac{P_i}{1-P_i} = \alpha + \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_n X_{ni} \quad \dots\dots\dots (10)$$

โดยที่ $i = (1,2,3, \dots, n)$ และ matrix $X = [X_1, X_2, X_3, \dots, X_n]$

ดังนั้น การหาผลกระทบส่วนเพิ่มของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (X_i) ที่มีผลต่อโอกาสที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้ สามารถหาโดยใช้กฎลูกโซ่ (Chain Rule) ในการหาค่าอนุพันธ์จากสมการ (9) ได้ดังนี้

$$\frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{\partial \left[\frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}} \right]}{\partial X_i} \dots\dots\dots (11)$$

$$= \frac{\partial \left[\frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}} \right]}{\partial X_i} * \frac{\partial P_i}{\partial X_i} \dots\dots\dots (12)$$

$$\text{จะได้} \quad \frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{e^{Z_i}}{(1+e^{-Z_i})^2} * \beta_i \dots\dots\dots (13)$$

จากที่กล่าวมา สามารถสร้างตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย แสดงเป็นสมการได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Households debt} = & \alpha + \beta_1 \text{Male} + \beta_2 \text{Age} + \beta_3 \text{Squared age} + \beta_4 \text{Residential area} \\ & + \beta_5 \text{Highest level of education} + \beta_6 \text{Marital status} \\ & + \beta_7 \text{Number of people under 15 years old} \\ & + \beta_8 \text{Number of people over 60 years old} \\ & + \beta_9 \text{Number of people with disabilities} \\ & + \beta_{10} \text{Average household income} + \beta_{11} \text{Savings} \\ & + \beta_{12} \text{Ownership of home and land} + \beta_{13} \text{Work status} + \varepsilon \end{aligned} \quad (14)$$

โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย อธิบายตัวแปรไว้ใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

Variables	Notation
การเป็นหนี้ของครัวเรือน (Households debt)	ใช่ = 1 , ไม่ใช่ = 0
เพศชาย (Male)	เพศชาย = 1 , เพศหญิง = 0
อายุ (Age)	
อายุยกกำลังสอง (Squared age)	
เขตที่อยู่อาศัย (Residential area)	เมือง = 1 , ชนบท = 0
ระดับการศึกษาสูงสุด (Highest level of education)	แบ่งเป็น 3 ระดับ 1) ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 2) ประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
สถานภาพสมรส (Marital status)	โสด = 1 , อื่นๆ = 0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่พึ่งพิง (Number of dependents in the household)	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี (Number of people under 15 years old)	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (Number of people over 60 years old)	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่พิการ (Number of people with disabilities)	
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (Average household income)	
การออม (Savings)	มี = 1 , ไม่มี = 0
เป็นเจ้าของบ้านหรือที่ดิน (Ownership of home and land)	ใช่ = 1 ไม่ใช่ = 0
สถานะการทำงาน (Work status)	ในระบบ = 1 , นอก ระบบ = 0
ε	ความคลาดเคลื่อน

บทที่ 4

ผลการวิจัย และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคน การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย และสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย

4.1 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือนในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562

ในตอนต้นที่ 1 จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายได้ จ่ายจ่าย และเงินออมของครัวเรือนไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562 เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรายได้รายจ่ายและเงินออมของครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 24,290 บาทในปี 2554 เป็น 25,160 บาทในปี 2562 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 มีค่าเฉลี่ยของรายได้ครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 25,258 บาท อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือนยังมีความผันผวนขึ้นลงระหว่างปี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับร้อยละ 0.93 รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 18,036 บาทในปี 2554 เป็น 19,544 บาทในปี 2562 เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 มีค่าเฉลี่ยของรายจ่ายครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 19,403 บาท รายจ่ายของครัวเรือนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2554-2560 และลดลงในปี 2562 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับร้อยละ 2.10 เมื่อจำแนกตามลักษณะของค่าใช้จ่าย พบว่าค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.71 มากกว่าค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.01 ในส่วนเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนลดลงจาก 6,254 บาทในปี 2554 เป็น 5,616 บาท ลดลงร้อยละ 10.20 มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน

ในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 5,856 บาท และอัตราการเปลี่ยนแปลงการออมของครัวเรือนเฉลี่ยในช่วงปี 2554-2562 มีค่าร้อยละ -2.25 ข้อมูลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562

รายได้ของครัวเรือน	ปี 2554-2562						การเปลี่ยนแปลง
	ปี 2554	ปี 2556	ปี 2558	ปี 2560	ปี 2562	ค่าเฉลี่ย	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน	24,290	25,585	25,442	25,813	25,160	25,258	870
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		5.33	-0.56	1.46	-2.53	0.93	3.58
รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (บาท)	18,036	19,148	20,088	20,196	19,544	19,403	1,508
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		6.17	4.90	0.54	-3.23	2.10	8.36
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (บาท)	15,734	16,777	17,492	17,546	16,993	16,908	1,259
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		6.62	4.26	0.31	-3.15	2.01	8.00
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน (บาท)	2,302	2,372	2,596	2,650	2,551	2,494	249
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		3.03	9.45	2.09	-3.74	2.71	10.82
เงินออม = รายได้เฉลี่ยต่อเดือน - รายจ่ายเฉลี่ยเดือน	6,254	6,437	5,354	5,617	5,616	5,856	-638
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		2.93	-16.82	4.91	-0.02	-2.25	-10.20

4.2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562

ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนประกอบไปด้วย รายได้ที่เป็นตัวเงิน รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน และรายรับอื่นๆ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของรายได้ในช่วงปี 2554-2562 รายได้ที่เป็นตัวเงินมีอัตราการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนคือ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เป็นลบในปี 2558 และปี 2562 ตามลำดับ รายรับอื่นๆ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนขึ้นลงมากที่สุด ในขณะที่รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เป็นบวกตลอดช่วงปี 2554-2562 เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรายได้ระหว่างปี 2554 กับปี 2562 พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 โดยรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.88 รายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.11 ในขณะที่รายรับอื่นๆ เปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 20.88 ในส่วนของค่าเฉลี่ยของรายได้ในช่วงปี 2554-2562 รายได้ที่เป็นตัวเงิน รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน และรายรับอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย 21,557 บาท 3,332 บาท และ 369 บาท ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.34 13.19 และ 1.47 ตามลำดับ ข้อมูลแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562

	ปี 2554-2562						
	ปี 2554	ปี 2556	ปี 2558	ปี 2560	ปี 2562	ค่าเฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	20,863	22,087	21,623	21,909	21,304	21,557	441
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		5.86	-2.10	1.32	-2.76	0.58	2.11
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	3,032	3,145	3,418	3,520	3,544	3,332	512
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		3.72	8.67	2.98	0.69	4.02	16.88
รายรับอื่นๆ	395	354	402	385	312	369	-83
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		-10.47	13.55	-4.20	-18.77	-4.97	-20.88
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน	24,290	25,585	25,442	25,813	25,160	25,258	870
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		5.33	-0.56	1.46	-2.53	0.93	3.58

4.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนมีรายจ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 โดยค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.82 มากกว่าค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.00 อย่างไรก็ตามพบว่า ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.31 ในช่วงเวลาดังกล่าว

เมื่อพิจารณารายจ่ายเฉลี่ยในการบริโภคทั้งหมดของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 87.14 ของรายจ่ายเฉลี่ยในการบริโภคทั้งหมดของครัวเรือน โดยค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 39.47 ของค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน และคิดเป็นร้อยละ 34.39 ของรายจ่ายเฉลี่ยในการบริโภคทั้งหมดของครัวเรือน ข้อมูลแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงรายจ่ายของครัวเรือนในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562

	ค่าเฉลี่ย (บาท)					ปี 2554-2562	
	ปี 2554	ปี 2556	ปี 2558	ปี 2560	ปี 2562	ค่าเฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง
1. ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค							
เฉลี่ยต่อเดือนของ							
ครัวเรือน	15,734	16,777	17,492	17,546	16,993	16,908	1,259
อัตราการเปลี่ยนแปลง							
(ร้อยละ)		6.62	4.26	0.31	-3.15	2.01	8.00
1.1 ค่าใช้จ่ายอาหาร							
เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ย							
ต่อเดือนของครัวเรือน	5,950	6,499	6,960	7,156	6,802	6,673	852
อัตราการเปลี่ยนแปลง							
(ร้อยละ)		9.23	7.09	2.82	-4.95	3.55	14.31
2. ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับ							
การอุปโภคบริโภคของ							
ครัวเรือน	2,302	2,372	2,596	2,650	2,551	2,494	249
อัตราการเปลี่ยนแปลง							
(ร้อยละ)		3.03	9.45	2.09	-3.74	2.71	10.82
รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของ							
ครัวเรือน	18,036	19,148	20,088	20,196	19,544	19,403	1,508
อัตราการเปลี่ยนแปลง							
(ร้อยละ)		6.17	4.90	0.54	-3.23	2.10	8.36

4.4 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน

ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562 เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค

จากตารางที่ 5 แสดงการเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค พบว่าในช่วงปี 2554-2562 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเท่ากับ 25,258 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 กรุงเทพมหานครมีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 47,609 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคกลาง มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 27,045 บาทและ 26,834 บาท ตามลำดับ ในขณะที่ภาคเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 20,518 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่า ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น โดยภาคกลางมีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 19.25 ในขณะที่กรุงเทพมหานคร และภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงรายได้ลดลง ซึ่งครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีรายได้ลดลงถึงร้อยละ 20.76 ในช่วงเวลาดังกล่าว

รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 19,403 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 33,621 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 20,937 บาท และ 20,721 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคเหนือ เท่ากับ 15,730 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่าทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยภาคกลางมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 17.03 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 9.13 และ 8.46 ตามลำดับ ในขณะที่ภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.02

ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนไทยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 16,908 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.00 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 29,370 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 18,195 บาทและ 18,018 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคเหนือ เท่ากับ 13,608 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่าเกือบทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 15.83 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคเหนือ และ กรุงเทพมหานคร มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 9.36 และ 5.75 ตามลำดับ มีเพียงครัวเรือนภาคใต้ที่มีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนลดลง เท่ากับร้อยละ 0.36

ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนไทยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 6,673 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.31 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 9,236 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคกลาง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 7,148 บาทและ 7,064 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคเหนือ เท่ากับ 5,541 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่าทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 35.81 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคกลาง และภาคเหนือ มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อ

เดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 17.33 และ 14.30 ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดเท่ากับร้อยละ 4.91

ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนไทยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 2,494 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.82 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 4,251 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 2,742 บาทและ 2,704 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 2,068 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่าเกือบทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น มีเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 1.79 โดยกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 32.89 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคกลาง และภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 25.70 และ 2.57 ตามลำดับ

เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนไทยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 5,856 บาท ลดลงร้อยละ 10.20 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 13,988 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคกลาง มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 6,324 บาท และ 5,897 บาท ตามลำดับ โดยครัวเรือนภาคเหนือมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดเท่ากับ 4,788 บาท เมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่ามีเพียงครัวเรือนในภาคกลาง และภาคเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 27.87 และร้อยละ 14.58 ตามลำดับ ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีการเปลี่ยนแปลงของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนลดลงมากที่สุดถึงร้อยละ 63.69 รองลงมาคือ ภาคใต้ ร้อยละ 24.38

ตารางที่ 5 รายได้ รายจ่าย เงินออม เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค

	ปี 2554-2562						
	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ค่าเฉลี่ย	การ
รายได้ รายจ่าย เงินออม	2554	2556	2558	2560	2562	(บาท)	เปลี่ยนแปลง
เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(ร้อยละ)
กรุงเทพมหานคร							
รายได้	50,107	53,534	47,371	47,326	39,463	47,560	-21.24
รายจ่ายรวม	29,456	35,847	34,320	36,336	31,964	33,585	8.51
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	25,791	31,543	30,120	32,122	27,124	29,340	5.17
ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม							
และยาสูบ	6,445	10,282	9,303	11,397	8,722	9,230	35.34
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ							
อุปโภคบริโภค	3,665	4,304	4,200	4,214	4,840	4,245	32.04
เงินออม	20,651	17,688	13,051	10,990	7,498	13,976	-63.69
ภาคกลาง							
รายได้	23,028	27,663	26,969	29,051	27,527	26,848	19.54
รายจ่ายรวม	18,309	21,254	21,567	22,129	21,456	20,943	17.19
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	16,081	18,497	18,676	19,096	18,649	18,200	15.97
ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม							
และยาสูบ	6,095	7,096	7,311	7,670	7,160	7,066	17.48
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ							
อุปโภคบริโภค	2,228	2,757	2,891	3,033	2,808	2,743	26.00
เงินออม	4,718	6,409	5,403	6,922	6,071	5,905	28.66
ภาคเหนือ							
รายได้	19,261	20,544	20,759	20,872	21,237	20,534	10.26
รายจ่ายรวม	14,939	14,929	16,398	16,182	16,208	15,731	8.49
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	12,880	12,946	14,180	13,949	14,108	13,613	9.53
ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม							
และยาสูบ	5,158	5,104	5,855	5,695	5,902	5,543	14.43
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ							
อุปโภคบริโภค	2,058	1,983	2,218	2,233	2,099	2,118	1.99
เงินออม	4,322	5,615	4,361	4,690	5,029	4,803	16.36

4.5 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน

ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562 เปรียบเทียบระหว่างเขตที่อยู่อาศัยเมือง-ชนบท

ในส่วนนี้ทำการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือนในเขตที่อยู่อาศัยเมืองและชนบท ข้อมูลตามตารางที่ 6 พบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีความแตกต่างของรายได้ รายจ่าย และเงินออม โดยในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนในเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 28,075 บาท ลดลงร้อยละ 0.96 ครัวเรือนในเขตชนบทมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 20,969 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.32

ครัวเรือนในเขตเมืองมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 21,122 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40 ครัวเรือนในเขตชนบทมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 16,794 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.69

ครัวเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเท่ากับ 18,285 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.34 ครัวเรือนในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเท่ากับ 14,818 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.22

ครัวเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เท่ากับ 6,958 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.83 ครัวเรือนในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเท่ากับ 6,241 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.77

ครัวเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเท่ากับ 2,837 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.81 ครัวเรือนในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน เท่ากับ 1,976 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.85

ครัวเรือนในเขตเมืองมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 6,953 บาท ลดลงร้อยละ 19.37 ครัวเรือนในเขตชนบทมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 4,175 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.52

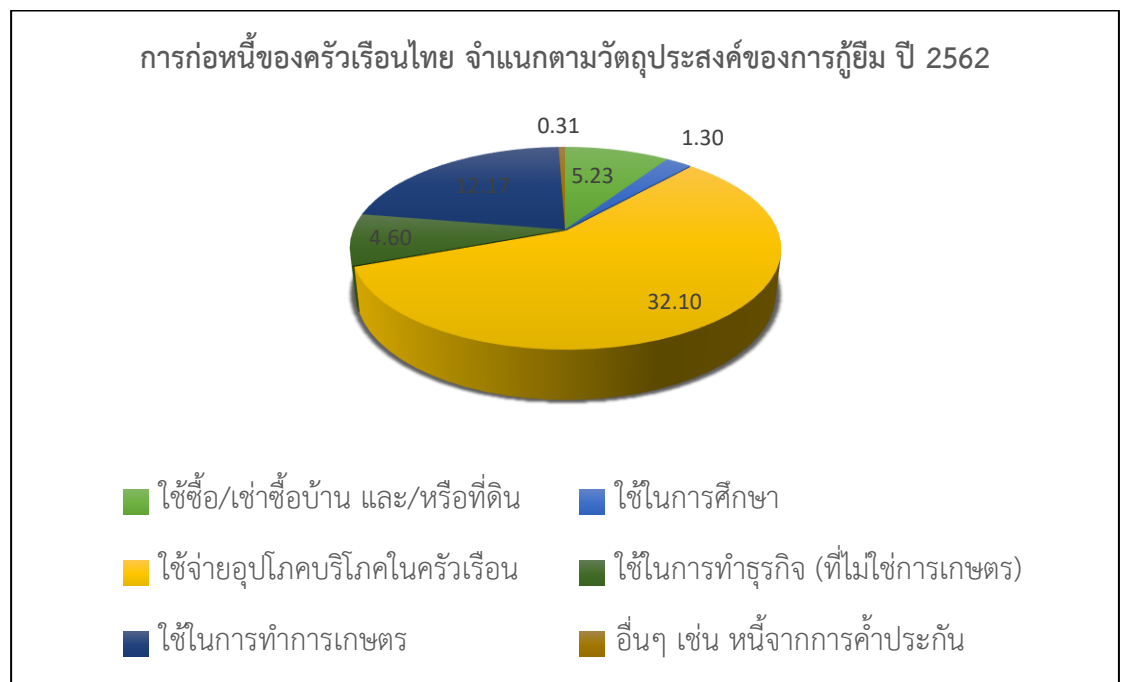
ตารางที่ 6 รายได้ รายจ่าย เงินออม เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามเขตเมือง-ชนบท ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2562

ปี 2554-2562							
รายได้	รายจ่าย	เงินออม				การ	
เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน	ปี 2554	ปี 2556	ปี 2558	ปี 2560	ปี 2562	ค่าเฉลี่ย	เปลี่ยนแปลง
	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(ร้อยละ)
เขตเมือง							
รายได้	28,065	27,956	27,910	28,646	27,869	28,089	-0.70
รายจ่ายรวม	20,047	20,657	21,635	21,938	21,333	21,122	6.41
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	17,304	18,025	18,714	18,983	18,411	18,287	6.40
ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม							
และยาสูบ	6,172	6,800	7,181	7,548	7,094	6,959	14.93
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ							
อุปโภคบริโภค	2,744	2,632	2,921	2,956	2,922	2,835	6.49
เงินออม	8,018	7,299	6,275	6,708	6,536	6,967	-18.48
เขตชนบท							
รายได้	18,354	21,822	21,531	21,421	21,641	20,954	17.91
รายจ่ายรวม	14,874	16,753	17,636	17,495	17,202	16,792	15.65
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	13,267	14,795	15,555	15,318	15,149	14,817	14.19
ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม							
และยาสูบ	5,600	6,021	6,609	6,549	6,428	6,241	14.78
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการ							
อุปโภคบริโภค	1,608	1,958	2,081	2,177	2,053	1,975	27.69
เงินออม	3,479	5,068	3,895	3,926	4,439	4,162	27.57

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

4.6 การวิเคราะห์สถานการณ์การก่อหนี้ของครัวเรือนไทย

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การก่อหนี้ของครัวเรือนไทย โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์การก่อหนี้ของครัวเรือนไทย จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ในปี พ.ศ. 2562 ผลการวิเคราะห์แสดงใน ภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การก่อหนี้ของครัวเรือนไทย จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ปี 2562

จากภาพที่ 4 ภาระหนี้ของครัวเรือนในปี 2562 พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 32.10 รองลงมามีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ร้อยละ 12.17 และใช้ในการทำธุรกิจ (ที่ไม่ใช่การเกษตร) ร้อยละ 4.60 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ร้อยละของครัวเรือนไทยที่เป็นหนี้ จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน

คุณลักษณะของครัวเรือน		ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้
เพศ	ชาย	47.47
	หญิง	41.82
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	25.84
	30 – 39 ปี	44.80
	40 – 49 ปี	53.93
	50 – 59 ปี	55.03
	60 ปีขึ้นไป	37.60
เขตที่อยู่อาศัย	เมือง	42.31
	ชนบท	48.96
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	42.91
	ประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6	48.31
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	52.97
สถานภาพสมรส	โสด	25.20
จำนวนสมาชิกใน	ไม่มี	37.89
ครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	1 – 2 คน	60.99
	3 คนขึ้นไป	64.21
จำนวนสมาชิกใน	ไม่มี	49.50
ครัวเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี	1 – 2 คน	40.32
	3 คนขึ้นไป	40.16
จำนวนสมาชิกใน	ไม่มี	45.23
	ครัวเรือนที่พิการ	1 – 2 คน
3 คนขึ้นไป		53.17
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน	น้อยกว่า 15,000 บาท	31.95
	15,000 - 29,999 บาท	49.76
	30,000 - 49,999 บาท	60.48
	50,000 บาทขึ้นไป	65.38

ตารางที่ 7 (ต่อ) ร้อยละของครัวเรือนไทยที่เป็นหนี้ จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน

Household characteristics		Percentage of households in debt
การออม	มี	44.02
	ไม่มี	48.08
การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน	ใช่	48.31
	ไม่ใช่	36.09
สถานะการทำงาน	ในระบบ	51.39
	นอกระบบ	43.89

ตารางที่ 7 เป็นการพิจารณาร้อยละของครัวเรือนไทยที่เป็นหนี้ จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายมีร้อยละของการเป็นหนี้มากกว่าเพศหญิง ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นตามอายุของหัวหน้าของครัวเรือนและลดลงเมื่อหัวหน้าครัวเรือนอายุ 60 ปีขึ้นไป หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรส หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่ มีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีในครัวเรือน ครัวเรือนที่ไม่มีผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในครัวเรือนมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในครัวเรือน ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการ 3 คนขึ้นไปมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการน้อยกว่า 3 คน ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นตามรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่มีการออมมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออม ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และครัวเรือนที่มีสถานะการทำงานในระบบมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่มีสถานะการทำงานนอกระบบ

4.7 การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนไทย

การตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน โดยพิจารณาจากอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) คำนวณจากภาระการผ่อนชำระหนี้ต่อเดือนหารด้วยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน โดยอัตราที่เหมาะสมไม่ควรมากกว่าร้อยละ 40 ของรายได้ต่อเดือน หากอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่าร้อยละ 40 จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเนื่องจาก

รายได้ที่เหลือหลังจากการชำระหนี้จะลดลง และมีความเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้ ในปี 2562 พบว่าความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนไทย มีครัวเรือนร้อยละ 7.52 จากครัวเรือนทั้งหมดที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่าร้อยละ 40 ในขณะที่เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่เป็นหนี้ อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.63 ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (Debt Service Ratio: DSR) ของครัวเรือนไทยในปี พ.ศ. 2562

Debt Service Ratio (DSR)	จำนวนครัวเรือน (ร้อยละ)
ครัวเรือนทั้งหมด (45,586 ครัวเรือน)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 40	42,159 (92.48)
มากกว่าร้อยละ 40	3,427 (7.52)
ครัวเรือนที่เป็นหนี้ (20,601 ครัวเรือน)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 40	17,176 (83.37)
มากกว่าร้อยละ 40	3,425 (16.63)

ข้อมูลตามตารางที่ 9 แสดงการพิจารณาค่าร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่า 0.4 จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือนเพื่อดูว่าครัวเรือนที่เป็นหนี้มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้เพียงใดเปรียบเทียบตามคุณลักษณะของครัวเรือน พบว่าหัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีความเสี่ยงมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง ความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้นตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนและลดลงเมื่ออายุ 60 ปี ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรส หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่ มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด ครัวเรือนที่ไม่มีผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เช่นเดียวกับครัวเรือนที่ไม่มีผู้พิการมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีผู้พิการ และครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำกว่า 15,000 บาท มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือน

ที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 15,000 บาท ครั้วเรือนที่ไม่มีการออมมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่า ครั้วเรือนที่มีการออม ครั้วเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่า ครั้วเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และครั้วเรือนที่ทำงานนอกระบบมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครั้วเรือนที่ทำงานในระบบ

ตารางที่ 9 ร้อยละของครั้วเรือนที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่า 0.4 จำแนกตามคุณลักษณะของครั้วเรือน

คุณลักษณะของครั้วเรือน		จำนวนของครั้วเรือน ที่มี DSR > 0.4	ร้อยละของครั้วเรือน ที่มี DSR > 0.4
เพศ	ชาย	2,221	64.81
	หญิง	1,206	35.19
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	65	1.90
	30 – 39 ปี	280	8.17
	40 – 49 ปี	808	23.58
	50 – 59 ปี	1,167	34.05
	60 ปีขึ้นไป	1,107	32.30
เขตที่อยู่อาศัย	เมือง	1,721	50.22
	ชนบท	1,706	49.78
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	1,310	39.27
	ประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6	1,540	46.16
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	495	14.57
	โสด	174	5.08
เขตที่อยู่อาศัย	เมือง	3,253	94.92
จำนวนสมาชิกใน	ไม่มี	2,028	59.18
ครั้วเรือนที่มีอายุต่ำ	1 – 2 คน	1,305	38.08
	กว่า 15 ปี	3 คนขึ้นไป	2.74
จำนวนสมาชิกใน	ไม่มี	2,035	59.38
ครั้วเรือนที่มีอายุ	1 – 2 คน	1,378	40.21
	มากกว่า 60 ปี	14	0.41

ตารางที่ 9 (ต่อ) ร้อยละของครัวเรือนที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่า 0.4 จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน

คุณลักษณะของครัวเรือน		จำนวนของครัวเรือน ที่มี DSR > 0.4	ร้อยละของครัวเรือน ที่มี DSR > 0.4
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการ	ไม่มี	3,127	91.24
	1 – 2 คน	286	8.34
	3 คนขึ้นไป	14	0.42
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	น้อยกว่า 15,000 บาท	1,427	41.64
	15,000 - 29,999 บาท	1,040	30.35
	30,000 - 49,999 บาท	556	16.22
	50,000 บาทขึ้นไป	404	11.79
การออม	มี	1,694	49.43
	ไม่มี	1,733	50.57
การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน	มี	2,851	83.19
	ไม่มี	576	16.81
สถานะการทำงาน	ในระบบ	551	16.08
	นอกระบบ	2,876	83.92

4.8 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย

ส่วนที่สอง การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย ด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ โดยก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบปัญหาในแบบจำลอง Logistic Regression ได้แก่ ปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) ซึ่งไม่พบตัวแปรอิสระที่มีค่าสหสัมพันธ์ (correlation) เกินกว่า 0.8 จึงไม่เกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง จากนั้นได้ทำการตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) ด้วยวิธี white test ซึ่งพบว่าเกิดปัญหาความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ ผู้วิจัยจึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการประมาณค่าสมการถดถอยด้วยวิธี White Robust Standard Error ต่อจากนั้นทำการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน (Autocorrelation) ด้วยสถิติ Durbin-Watson ซึ่งพบว่าไม่เกิดปัญหา

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย จะอธิบายผลจากค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มในการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิงร้อยละ 2.18 ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้น้อยกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทร้อยละ 5.12 เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.30 และเมื่ออายุเพิ่มขึ้นถึงจุดหนึ่งหนี้สินมีแนวโน้มที่จะลดลงสอดคล้องกับสมมติฐานการบริโภคตามวัฏจักรชีวิต หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสดมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้นน้อยกว่าครัวเรือนที่มีสถานภาพแต่งงาน หม้าย หย่า แยกกันอยู่ร้อยละ 14.19 ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีเพิ่มขึ้น 1 คน มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.19 ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการเพิ่มขึ้น 1 คน มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.17 เมื่อครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1,000 บาท มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.35 ครัวเรือนที่มีการออมมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้ลดลงร้อยละ 7.35 ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้นมากกว่าครัวเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินร้อยละ 8.96 และครัวเรือนที่ทำงานในระบบมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้นมากกว่าครัวเรือนที่ทำงานนอกระบบร้อยละ 6.40 ในขณะที่ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุไม่มีผลต่อแนวโน้มในการก่อหนี้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

ตัวแปร	Coefficient	(Marginal Effect): dy/dx
เพศ		
ชาย	0.1002***	0.0218***
หญิง	กลุ่มอ้างอิง	
เขตที่อยู่อาศัย		
เมือง	-0.2347***	-0.0512***
ชนบท	กลุ่มอ้างอิง	
อายุ	0.1058***	0.0230***
อายุยกกำลังสอง	-0.0011***	-0.0002***
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6	0.0331	0.0072
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	0.0073	0.0016
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	กลุ่มอ้างอิง	
สถานภาพสมรส		
โสด	-0.6505***	-0.1419***
แต่งงาน หย่าร้าง แยกกันอยู่	กลุ่มอ้างอิง	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่พึ่งพิง		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี	-0.0283	-0.0062
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่พิการ	0.1454***	0.0317***
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	0.3756***	0.0819***

ตารางที่ 10 (ต่อ) ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

ตัวแปร	Coefficient	(Marginal Effect): dy/dx
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน x 1,000	0.0160***	0.0035***
การออม		
มี	-0.3371***	-0.0735***
ไม่มี	กลุ่มอ้างอิง	
การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน		
มี	0.4108***	0.0896***
ไม่มี	กลุ่มอ้างอิง	
สถานะการทำงาน		
ในระบบ	0.2936***	0.0640***
นอกระบบ	กลุ่มอ้างอิง	
จำนวนครัวเรือน = 45,586 ครัวเรือน		
Log Likelihood = -28483.679	Pseudo R ² = 0.0925	
Wald chi2 (14) = 3964.87	P-value = 0.0000	

Note: ***p<0.10, **p<0.05, *p<0.01

4.9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H1: ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย	เพศ เขตที่อยู่อาศัย อายุ สถานภาพสมรส มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย
H2: ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างน้อย 1 ปัจจัย มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่พิการ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน การออม การเป็นเจ้าของบ้าน และที่ดิน สถานการณ์ทำงาน มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การออม และการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การศึกษาพฤติกรรมการบริโภค การออม และการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี

พ.ศ. 2554 - 2562

ในช่วงปี 2554-2562 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 มีค่าเฉลี่ยของรายได้ครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 25,258 บาท อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือนยังมีความผันผวนขึ้นลงระหว่างปี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับร้อยละ 0.93 รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 มีค่าเฉลี่ยของรายจ่ายครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 19,403 บาท รายจ่ายของครัวเรือนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2554-2560 และลดลงในปี 2562 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับร้อยละ 2.10 เมื่อจำแนกตามลักษณะของค่าใช้จ่าย พบว่าค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.71 มากกว่าค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.01 ในส่วนเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนลดลงจาก 6,254 บาทในปี 2554 เป็น 5,616 บาท ลดลงร้อยละ 10.20 มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 5,856 บาท และอัตราการเปลี่ยนแปลงการออมของครัวเรือนเฉลี่ยในช่วงปี 2554-2562 มีค่าร้อยละ -2.25

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562

การเปลี่ยนแปลงของรายได้ในช่วงปี 2554-2562 รายได้ที่เป็นตัวเงินมีอัตราการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนคือ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เป็นลบในปี 2558 และปี 2562

ตามลำดับ รายรับอื่นๆ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนขึ้นลงมากที่สุด ในขณะที่รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เป็นบวกตลอดช่วงปี 2554-2562 เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรายได้ระหว่างปี 2554 กับปี 2562 พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 โดยรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.88 รายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.11 ในขณะที่รายรับอื่นๆ เปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 20.88 ในส่วนของค่าเฉลี่ยของรายได้ในช่วงปี 2554-2562 รายได้ที่เป็นตัวเงิน รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน และรายรับอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย 21,557 บาท 3,332 บาท และ 369 บาท ตามลำดับ คิดเป็นสัดส่วนเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.34 13.19 และ 1.47 ตามลำดับ

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2562

ในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนมีรายจ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 โดยค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.82 มากกว่าค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.00 อย่างไรก็ตามพบว่า ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.31 ในช่วงเวลาดังกล่าว

เมื่อพิจารณารายจ่ายเฉลี่ยในการบริโภคทั้งหมดของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 87.14 ของรายจ่ายเฉลี่ยในการบริโภคทั้งหมดของครัวเรือน โดยค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 39.47 ของค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน และคิดเป็นร้อยละ 34.39 ของรายจ่ายเฉลี่ยในการบริโภคทั้งหมดของครัวเรือน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562 เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค

ในช่วงปี 2554-2562 กรุงเทพมหานครมีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 47,609 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคกลาง มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 27,045 บาทและ 26,834 บาท ตามลำดับ ในขณะที่ภาคเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 20,518 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่า ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น โดยภาคกลางมีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 19.25 ในขณะที่กรุงเทพมหานคร และภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงรายได้ลดลง ซึ่งครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีรายได้ลดลงถึงร้อยละ 20.76 ในช่วงเวลาดังกล่าว

ในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 33,621 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 20,937 บาท และ 20,721 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคเหนือ เท่ากับ 15,730 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562

พบว่าทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยภาคกลางมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 17.03 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 9.13 และ 8.46 ตามลำดับ ในขณะที่ภาคใต้ มีการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.02

ในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 29,370 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 18,195 บาทและ 18,018 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคเหนือ เท่ากับ 13,608 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ในช่วงปี 2554-2562 พบว่าเกือบทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 15.83 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคเหนือ และ กรุงเทพมหานคร มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 9.36 และ 5.75 ตามลำดับ มีเพียงครัวเรือนภาคใต้ที่มีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนลดลง เท่ากับร้อยละ 0.36

ในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 9,236 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคกลาง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 7,148 บาทและ 7,064 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคเหนือ เท่ากับ 5,541 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่าทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 35.81 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคกลาง และภาคเหนือ มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 17.33 และ 14.30 ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดเท่ากับร้อยละ 4.91

ในช่วงปี 2554-2562 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 4,251 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 2,742 บาทและ 2,704 บาท ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ 2,068 บาท และเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่าเกือบทุกภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น มีเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 1.79 โดยกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 32.89 รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคกลาง และภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นเท่ากับ ร้อยละ 25.70 และ 2.57 ตามลำดับ

ในช่วงปี 2554-2562 ครั้วเรือนในกรุงเทพมหานครมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดเท่ากับ 13,988 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคกลาง มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 6,324 บาท และ 5,897 บาท ตามลำดับ โดยครั้วเรือนภาคเหนือมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุดเท่ากับ 4,788 บาท เมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนในช่วงปี 2554-2562 พบว่ามีเพียงครั้วเรือนในภาคกลาง และภาคเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 27.87 และ ร้อยละ 14.58 ตามลำดับ ครั้วเรือนในกรุงเทพมหานครมีการเปลี่ยนแปลงของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนลดลงมากที่สุดถึงร้อยละ 63.69 รองลงมาคือ ภาคใต้ ร้อยละ 24.38

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครั้วเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2562 เปรียบเทียบระหว่างเขตที่อยู่อาศัยเมือง-ชนบท

ครั้วเรือนในเขตเมืองและชนบทมีความแตกต่างของรายได้ รายจ่าย และเงินออม โดยในช่วงปี 2554-2562 ครั้วเรือนในเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 28,075 บาท ลดลงร้อยละ 0.96 ครั้วเรือนในเขตชนบทมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 20,969 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.32 ครั้วเรือนในเขตเมืองมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 21,122 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40 ครั้วเรือนในเขตชนบทมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 16,794 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.69 ครั้วเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครั้วเรือนเท่ากับ 18,285 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.34 ครั้วเรือนในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครั้วเรือนเท่ากับ 14,818 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.22 ครั้วเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบเฉลี่ยต่อเดือนของครั้วเรือนเท่ากับ 6,958 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.83 ครั้วเรือนในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนของครั้วเรือนเท่ากับ 6,241 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.77 ครั้วเรือนในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครั้วเรือนเท่ากับ 2,837 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.81 ครั้วเรือนในเขตชนบทมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครั้วเรือน เท่ากับ 1,976 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.85 ในขณะที่การออม ครั้วเรือนในเขตเมืองมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 6,953 บาท ลดลงร้อยละ 19.37 ครั้วเรือนในเขตชนบทมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 4,175 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.52

5.1.2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครั้วเรือนไทย

ในปี 2562 พบว่าครั้วเรือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครั้วเรือน ร้อยละ 32.10 รองลงมามีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการทำการเกษตร ร้อยละ 12.17 และใช้ในการทำธุรกิจ (ที่ไม่ใช่การเกษตร) ร้อยละ 4.60 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาร้อยละของครั้วเรือนไทยที่เป็นหนี้ จำแนกตามคุณลักษณะของครั้วเรือน พบว่า หัวหน้าครั้วเรือนที่เป็นเพศชายมีร้อยละของการเป็นหนี้มากกว่าเพศหญิง ร้อยละของครั้วเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นตามอายุของหัวหน้า

ของครัวเรือนและลดลงเมื่อหัวหน้าครัวเรือนอายุ 60 ปีขึ้นไป หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรส หมาย หย่าร้าง แยกกันอยู่ มีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีในครัวเรือน ครัวเรือนที่ไม่มีผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในครัวเรือนมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในครัวเรือน ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการ 3 คนขึ้นไปมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการน้อยกว่า 3 คน ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นตามรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่มีการออมมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออม ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และครัวเรือนที่มีสถานะการทำงานในระบบมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่มีสถานะการทำงานนอกระบบ

การตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน โดยพิจารณาจากอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) ในปี 2562 พบว่า ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนไทยมีครัวเรือนร้อยละ 7.52 จากครัวเรือนทั้งหมดที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่าร้อยละ 40 ในขณะที่เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่เป็นหนี้ อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.63

เมื่อพิจารณาร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ที่มีอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (DSR) มากกว่า 0.4 จำแนกตามคุณลักษณะของครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีความเสี่ยงมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนเพศหญิง ความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้นตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนและลดลงเมื่ออายุ 60 ปี ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรส หมาย หย่าร้าง แยกกันอยู่ มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด ครัวเรือนที่ไม่มีผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เช่นเดียวกับครัวเรือนที่ไม่มีผู้พิการมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีผู้พิการ และครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่ำกว่า 15,000 บาท มีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 15,000 บาท ครัวเรือนที่ไม่มีการออมมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่มีการออม ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของบ้านและ

ที่ดิน และครัวเรือนที่ทำงานนอกระบบมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้มากกว่าครัวเรือนที่ทำงานในระบบ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย ด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิ โดยอธิบายผลจากค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มในการก่อหนี้ของครัวเรือนไทย ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิงร้อยละ 2.18 ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทร้อยละ 5.12 เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.30 และเมื่ออายุเพิ่มขึ้นถึงจุดหนึ่งหนี้สินมีแนวโน้มที่จะลดลงสอดคล้องกับสมมติฐานการบริโภคตามวัฏจักรชีวิต หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสดมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าครัวเรือนที่มีสถานภาพหม้าย หย่า แยกกันอยู่ร้อยละ 14.19 ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีเพิ่มขึ้น 1 คน มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.19 ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการเพิ่มขึ้น 1 คน มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.17 เมื่อครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1,000 บาท มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.35 ครัวเรือนที่มีการออมมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้ลดลงร้อยละ 7.35 ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินร้อยละ 8.96 และครัวเรือนที่ทำงานในระบบมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าครัวเรือนที่ทำงานนอกระบบร้อยละ 6.40 ในขณะที่ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุไม่มีผลต่อแนวโน้มในการก่อหนี้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย” สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ ดังนี้

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภค การใช้จ่าย การออม และการเป็นหนี้ครัวเรือนไทย สามารถอภิปรายผลการศึกษได้ว่า ครัวเรือนไทยมีปัญหารายได้เพิ่มขึ้นไม่ทันกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 ในขณะที่รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่าค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค โดยในช่วงเวลาดังกล่าว ค่าใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.31 อาจเนื่องมาจากในช่วงที่ผ่านมาการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเพียง 95 บาท โดยในปี 2564 ค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 215 บาท และปี 2562 ค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 310 บาท (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ, 2563) โดยที่บางปีไม่ได้มีการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเลย แต่ระดับเงินเฟ้อกลับเพิ่มขึ้นทุกปี

ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครยังมีรายได้มากกว่าครัวเรือนในภูมิภาคอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของรายได้ครัวเรือนในช่วงปี 2554-2562 เท่ากับ 47,609 บาท สูงกว่าค่าเฉลี่ยของรายได้ครัวเรือนทั้งประเทศซึ่งมีค่าเท่ากับ 25,258 บาท อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวรายได้ของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครลดลงถึงร้อยละ 20.76 ในขณะที่ครัวเรือนในภาคกลางมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 19.25 สำหรับค่าใช้จ่าย ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีรายจ่ายเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 33,621 บาท สูงกว่ารายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนทั้งประเทศ 19,403 บาท โดยครัวเรือนในภาคกลางมีรายจ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุดร้อยละ 17.03 การเพิ่มขึ้นของรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนภาคกลางอย่างมากอาจเนื่องมาจากภาคกลางเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ภาคกลางเป็นภาคที่มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างเพียบพร้อม ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งมีแหล่งน้ำและระบบชลประทานค่อนข้างสมบูรณ์เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ และมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมา จึงมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้าน เกษตรกรรม อุตสาหกรรมการค้า การท่องเที่ยวและบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) และจากการศึกษาของ ปิยะชนันท์ เมตติยวงศ์ (2561) พบว่าในปี 2558 ครัวเรือนในภาคกลางมีหนี้ครัวเรือนมากที่สุด 180,232 บาทต่อครัวเรือน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.22 ต่อปี ซึ่งอาจส่งผลต่อรายจ่ายในการบริโภคและการสร้างหนี้สำหรับการซื้อสินค้าคงทน เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เนื่องจากเมื่อครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจะมีแนวโน้มในการสร้างหนี้เพิ่มขึ้น รวมทั้งสถาบันการเงินก็มีแนวโน้มที่จะให้สินเชื่อสำหรับครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้น

ในส่วนของการใช้จ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค พบว่าทุกภูมิภาคมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยของการเพิ่มขึ้นทั้งประเทศเท่ากับร้อยละ 14.31 โดยครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีอัตราการเพิ่มขึ้นมากที่สุดร้อยละ 35.81 สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค มีค่าเฉลี่ยของการเพิ่มขึ้นทั้งประเทศเท่ากับร้อยละ 10.82 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคมากที่สุดร้อยละ 32.89 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนทั้งประเทศมีค่าเท่ากับ 5,856 บาท ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีเงินออมเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 13,988 บาท อย่างไรก็ตามเงินออมของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครลดลงถึงร้อยละ 63.39 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนัยญา แดงเหม และ นริศรา เจริญพันธุ์ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความแตกต่างของภูมิภาคมีผลต่อการออมของครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร มีการออมสะสมของครัวเรือนมากที่สุด

ครัวเรือนในเขตที่อยู่อาศัยเมืองและชนบทยังมีความแตกต่างกันในทุกมิติทั้งรายได้ รายจ่าย และเงินออม ในช่วงปี 2554 – 2562 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในเขตเมืองสูงกว่าในเขตชนบทกว่า 7,000 บาท อย่างไรก็ตามพบว่า ครัวเรือนในเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยลดลงร้อยละ 0.96 ในขณะที่ ครัวเรือนในเขตชนบทมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.32 สำหรับด้านรายจ่าย ครัวเรือนในเขตเมืองมีรายจ่ายเฉลี่ยสูงกว่าในเขตชนบทกว่า 4,000 บาท แต่ครัวเรือนในเขตชนบทมีการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายร้อยละ 15.69 สูงกว่าในเขตเมืองที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40 โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภค บริโภค ครัวเรือนในเขตชนบทมีการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสูงถึงร้อยละ 27.85 เมื่อเปรียบเทียบกับ ครัวเรือนในเขตเมืองเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 6.81 สำหรับด้านเงินออม ครัวเรือนในเขตเมืองมีเงินออมสูงกว่าในเขตชนบทกว่า 2,700 บาท อย่างไรก็ตามพบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทมีการออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.52 สวนทางกับครัวเรือนในเขตเมืองที่มีเงินออมลดลงร้อยละ 19.37 ในช่วงเวลาดังกล่าว

ปัญหาความแตกต่างกันของรายได้ รายจ่าย และเงินออมระหว่างกรุงเทพมหานครและ ภูมิภาคอื่นๆ สอดคล้องกับ พรชนก เทพขาม (2562) ที่พบว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายได้เชิงพื้นที่ของ ไทยยังมีสูง โดยการเติบโตกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นหลัก การอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนได้รับโอกาสในการสร้างรายได้ ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึง บริการสาธารณะที่มีคุณภาพในด้านต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน

ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างของรายได้ รายจ่าย และเงินออม ระหว่างครัวเรือนใน กรุงเทพมหานครและภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งส่งผลทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเป้าหมายของการทำงาน เนื่องจากเป็นแหล่งงาน และมีค่าตอบแทนสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ทำให้เกิดการย้าย ถิ่นจากชนบทสู่เมืองเพื่อโอกาสในชีวิตที่ดีกว่า ทว่าสิ่งเหล่านี้สร้างความแออัดให้เกิดขึ้นใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น การศึกษา การขนส่งสาธารณะ การสาธารณสุข และปัญหามลพิษ อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2554 – 2562 ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร กลับมีอัตราการลดลงของรายได้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคด้านอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ มีอัตราการเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ซึ่งส่งผลทำให้เงินออมของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครลดลงมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกภูมิภาค สาเหตุสำคัญน่าจะมาจากค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สวนทางกับรายได้ที่ปรับเพิ่มขึ้นได้ช้ากว่า จึงกลายเป็นอุปสรรคต่อการออมและการสะสมความมั่งคั่งของครัวเรือน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพ อิสระ มีรายได้ไม่แน่นอน ซึ่งปัญหาความเปราะบางทางการเงินนี้อาจลุกลามไปสู่ภาวะหนี้ครัวเรือน และความเหลื่อมล้ำที่มากขึ้นในอนาคต

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อ ความเสี่ยงในการเป็นหนี้ของครัวเรือนไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ เขตที่อยู่อาศัย อายุของหัวหน้าครัวเรือน และสถานภาพสมรส เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

การก่อกำเนิดของครัวเรือนไทยอย่างมีนัยสำคัญ ในการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป้นเพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับการศึกษาของ (พลอยปภัส ไชยยานนธ์ และ วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564); นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565) แต่ไม่สอดคล้องกับ ณัฐชยา สกุลพอง (2562) ที่พบว่า เพศหญิงมีความน่าจะเป็นในการก่อหนี้เกินตัวมากกว่าเพศชาย

อายุของหัวหน้าครัวเรือนพบว่ามีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเป็นหนี้ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการบริโภคตามวัฏจักรชีวิต กล่าวคือ ในช่วงวัยทำงานครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นและเริ่มสะสมเงินออมเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะทำการกู้ยืมเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน เมื่ออายุเพิ่มขึ้นเข้าสู่ช่วงปลายของการทำงาน หนี้สินคงเหลือจะค่อยๆ ลดลงเรื่อยๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี (2556); ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561); วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คฤหโยธิน (2562); นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565)

หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด มีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรส หม้าย หย่าร้าง และแยกกันอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561); พลอยปภัส ไชยยานนธ์ และ วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564); นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565) ในขณะที่การศึกษานี้พบว่าระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทยอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน (เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี, และผู้พิการ) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การออม การเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และการทำงานในระบบเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนไทยอย่างมีนัยสำคัญ ในการศึกษาพบว่า จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อแนวโน้มในการเป็นหนี้ของครัวเรือน ครัวเรือนที่มีจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พิการในครัวเรือน ส่งผลต่อโอกาสในการเป็นหนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี (2556); วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คฤหโยธิน (2562) ในขณะที่จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุไม่มีผลต่อแนวโน้มในการก่อหนี้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ

ครัวเรือนที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากมีศักยภาพในการสร้างหนี้ได้สูง เพราะมีความสามารถในการผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ย รวมทั้งมีโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี (2556); ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561); วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คฤหโยธิน (2562); พลอยปภัส ไชยยานนธ์ และ วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564); นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล

นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน (2565) ผลการศึกษาสะท้อนถึงการขาดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของครัวเรือนที่มีรายได้น้อย จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ มีกิจการขนาดเล็ก มักมีปัญหาการเข้าถึงเงินทุน ทำให้ไม่ได้รับสินเชื่อ หรือหากได้รับสินเชื่อจะได้รับอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า มีขนาดสินเชื่อต่ำกว่า และเผชิญการเรียกหลักประกันสูงกว่า (Kengchon, Mahujchariyawong & Vacharachaisurapool, 2015) อย่างไรก็ตาม การก่อหนี้ไม่ใช่เรื่องเลวร้ายเสมอไป หากการก่อหนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสร้างรายได้หรือนำไปซื้อที่อยู่อาศัยหรือสินทรัพย์ที่สร้างความมั่นคง และเร่งลดสัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งคงจะต้องแก้ปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของครัวเรือนรายได้น้อยควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้การก่อหนี้มีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว

ครัวเรือนที่มีการออมมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้ต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออม สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภชัย เจนสารกิจ และโยธิน แสงวดี (2556); สุริยะ หาญพิชัย, เฉลิมพร จตุพร และวสุ สุวรรณวิหค (2563) อย่างไรก็ตาม การสร้างเงินออมของภาคครัวเรือนต้องพยายามดูแลระดับรายได้ของครัวเรือนให้มีความเสถียรภาพหรือมีความผันผวนน้อย โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนที่อยู่ในภาคเกษตร ซึ่งอาจทำได้โดยการสร้างอาชีพเสริมรองรับในระดับท้องถิ่นที่มีความต่อเนื่องและเหมาะสมกับข้อจำกัดในแต่ละพื้นที่ (วารสารการเงินธนาคาร, 2566) ประกอบกับการสร้างวินัยทางการเงินของครัวเรือน **บริหารรายรับ-รายจ่ายอย่างเหมาะสมให้สามารถออมได้ จะช่วยลดความเสี่ยงทางการเงินเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน และช่วยลดโอกาสในการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคชนบทให้ลดลง**

ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วิโรบล (2561) และไปในทิศทางเดียวกับ วรางคณา บัวล้อม (2558) พบว่า พฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเป็นหนี้ อย่างไรก็ตาม การเป็นหนี้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัยจัดเป็นหนี้ดีที่ช่วยสร้างความมั่นคงในระยะยาวให้กับครัวเรือน การศึกษาของ ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์ (2564) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาระหนี้เพื่อซื้อ เช่าซื้อบ้านหรือที่ดิน มีแนวโน้มที่จะสุขภาพการเงินดีมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีภาระหนี้ และมีแนวโน้มที่จะสุขภาพการเงินวิกฤตน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีภาระหนี้

ครัวเรือนที่ทำงานในระบบมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่ทำงานนอกระบบ เนื่องจากมีโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายกว่า ผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกับ (นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาศน และอภิวิธ อัครเสน, 2565) ที่พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นนายจ้างและประกอบธุรกิจส่วนตัวจะมีหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงาน

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ยืนยันผลการวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับหนี้ครัวเรือนว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทสำคัญในกระบวนการของการตัดสินใจในการเป็นหนี้ของครัวเรือน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

รายได้ การบริโภค และการออม ล้วนมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากเงินออมคือรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภค หากครัวเรือนมีการบริโภคน้อยกว่ารายได้ ก็จะสามารถสร้างการออมได้ และแม้ว่าครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ต้องควบคุมการบริโภคไม่ให้เพิ่มขึ้นจนทำให้ความสามารถในการออมของครัวเรือนลดลง ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพิ่มรายได้ของครัวเรือน เนื่องจากรายได้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อการบริโภค การออม และความสามารถในการชำระหนี้สิน ภาครัฐและภาคเอกชนต้องลงทุนในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ช่วยยกระดับผลิตภาพการผลิตและรายได้ของครัวเรือนด้วยการ upskill และ reskill ให้กับแรงงาน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงการกระจายรายได้และโอกาสให้ทั่วถึงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ครัวเรือน

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนให้ความรู้ทางการเงินแก่ครัวเรือน เพื่อให้ครัวเรือนรู้จักการวางแผนทางการเงิน สามารถจัดการรายได้ รายจ่าย ลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยไม่จำเป็น สร้างจิตสำนึกและวินัยการออมตั้งแต่วัยเด็ก การให้ความรู้เรื่องการก่อหนี้สิน และการจัดการเพื่อแก้ปัญหาหนี้สิน เนื่องจากแม้ว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือมีรายได้มากเพียงใดหากไม่มีการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมและรอบคอบ รายได้ก็จะไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และนำไปสู่การกู้ยืมเป็นหนี้สินอยู่ดี

3. จากการศึกษายังพบปัญหาความแตกต่างกันระหว่างรายได้และเงินออมของกรุงเทพมหานครและภูมิภาคอื่นๆ รวมถึงเขตที่อยู่อาศัยในเขตเมืองและชนบท ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความแตกต่างกันของรายได้ระหว่างภูมิภาคและเขตเมือง-ชนบท หาแนวทางในการกระจายรายได้ และแนวทางในการช่วยลดค่าครองชีพเพื่อให้ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนลดลง เพื่อให้ครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มขึ้น

4. สำหรับครัวเรือนไทย การเป็นหนี้ยังเป็นทางที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในครัวเรือนบางกลุ่มที่มีรายได้น้อย มีผู้พึ่งพิงในครัวเรือนที่ต้องดูแลอุปการะ หรือเป็นแรงงานนอกระบบที่มีความไม่แน่นอนของรายได้ จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีการออมมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออม ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และทักษะทางการเงิน การบริหารจัดการรายได้รายจ่าย การวางแผนทางการเงิน โดยเฉพาะการมีเงินออมสำรองเผื่อเหตุฉุกเฉิน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงิน ลดความเสี่ยงในการเป็นหนี้เมื่อต้องเจอเหตุการณ์ไม่คาดคิด การมีระดับทักษะทางการเงินที่สูงขึ้นจะช่วยลดโอกาสเกิดพฤติกรรมการก่อหนี้เกินตัวลง (Sakulpong, 2019) การมีวินัยทางการเงินในตัวเอง (Karin, 2022) และความรู้ทางการเงินที่เพียงพอเป็นสิ่งสำคัญในการหลีกเลี่ยงความลำบากทางการเงินจากหนี้ครัวเรือน (Tseng & Hsiao, 2021) ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ และเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาวที่จะช่วยลดแนวโน้มและโอกาสของการเป็นหนี้

5. จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อแนวโน้มที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีนโยบายช่วยเหลือทางการเงินแก่ครัวเรือนที่มีผู้พึ่งพิงหรือต้องอุปการะผู้พึ่งพิง เช่น การให้เงินอุดหนุน หรือการลดหย่อนภาษีเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้และช่วยลดการก่อหนี้เพิ่ม

6. จากผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม การเป็นหนี้ในภาคอสังหาริมทรัพย์ควรจะส่งเสริมเพราะเป็นหนี้ที่ดี เนื่องจากการออมเงินในระยะยาว และเป็นการสร้างความมั่นคงทางครอบครัว ภาครัฐควรมีมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการซื้ออสังหาริมทรัพย์ และควรจะเร่งลดสัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับครัวเรือน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างกันของรายได้ รายจ่าย และเงินออม ของครัวเรือนในแต่ละภูมิภาค และพื้นที่อาศัยเมือง-ชนบท เพื่อช่วยให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคและพื้นที่อาศัยเมือง-ชนบท

2. ควรศึกษาถึงผลของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีทางการเงิน เทคโนโลยีทางการตลาด ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย และเงินออมของครัวเรือน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการหารายได้ การลดรายจ่าย และการเพิ่มเงินออมของครัวเรือน

3. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ซึ่งเป็นการสำรวจเฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค ปัจจัยทางด้านความรู้และทักษะทางการเงิน ว่าส่งผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมในมิติอื่นๆ

บรรณานุกรม

- เกษอุบล พิทักษ์. (2562). **ปัจจัยของบุคคลที่มีผลต่อการก่อหนี้ครัวเรือนของไทย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ชนิษฐา วนะสุข, จุฬารัตน์ โฆษะโก และภาวนิศร์ ชั่ววลี. (2557). **หนี้ครัวเรือนกับเศรษฐกิจภาคใต้**. สัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2557, 15 สิงหาคม 2557.
- ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล. (2561). **ปัจจัยกำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ภาคครัวเรือน**. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ชนาภวัฒน์ ชันทะ และ สุภาคีพรรณ ตั้งตรงไพโรจน์. (2564). **หนี้ครัวเรือนไทยกับแนวทางแก้ไขให้ยั่งยืน**. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ, 8(1). 131-145.
- ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์. (2564). **บทบาทของภาระหนี้ที่มีต่อสุขภาพทางการเงินของครัวเรือนไทย**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 42(1). 36 - 50.
- ชิดชนก ธรรมกิตติคุณ. (2561). **ชีวิตที่ดีเริ่มต้นด้วยการวางแผนการลงทุน**. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ณัฐชา สกุลพอง. (2562). **ศึกษาทักษะทางการเงินที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการก่อหนี้เกินตัวของครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูและอื่นๆ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ปรีดา สุขเจริญสิน. (2564). **เริ่มต้นเก็บเงินออมเมื่อฉุกเฉินแล้วหรือยัง?**. สืบค้น 3 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.posttoday.com/columnist/662604>
- ปิยะชนันท์ เมตติวงส์. (2561). **โครงสร้างและปัจจัยกำหนดหนี้ครัวเรือนรายจังหวัดของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทัชชกร คำพงษ์ และคณะ. (2022). **ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร**. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 58 สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธราทิพย์ ตั้งกาญจนภาสน์ (2562). การออม : จุดเริ่มต้นและทางออกของ "หนี้ครัวเรือน". สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_15Oct2019.pdf.
- นงนุช อินทวิเศษ, ถวิล นิลใบ, ธัญญารัตน ทองพาสน และอภิวิธ อัครเสน. (2565). ผลกระทบของปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อหนี้ครัวเรือนของประเทศไทย. วารสารวิทยาการจัดการ, 9(1). 115 – 138.
- พรชนก เทพขาม. (2562). ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และนัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. สืบค้น 20 ตุลาคม 2565, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality_3GiniCoefficient.PDF.
- พลอยปภัส ไชยยานนท์ และวิจิตรศรี สงวนวงศ์, (2564). การวิเคราะห์สถานะหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 10(1). 63 – 75.
- ลลิตา บุคดา (2559). หนี้ครัวเรือนกับวัฏจักรธุรกิจไทย. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรางคณา บัวล้อม. (2558). พฤติกรรมที่มีผลต่อการก่อหนี้ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วารสารการเงินธนาคาร. (2566). หนี้ครัวเรือนไทยยังมีการสูง โจทย์เชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย. สืบค้น 2 มิถุนายน 2566, จาก <https://moneyandbanking.co.th/2023/25620>
- วันชพร จามิต และบุญกา ปันทุรอำพร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 16 มิถุนายน 2565, จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin-9/6214154059.pdf>
- วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คฤทยธิน. (2562). หนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกรจังหวัดพะเยา. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 7(3). 283 – 294.
- ศรพล ตูลยะเสถียร, จงกล คำไ้, พีรพัฒน์ วงศ์ชัยวัฒน์, ปิยวัลย์ ศรีขำ, ธนิต ภัทรแสงไทย, นิภัทร์ ชมบ้านแพ้ว และ ศิรพล ฤทธิประศาสน์. การพัฒนาแบบจำลองจุลภาคเพื่อศึกษาบทบาท

ของหนี้ครัวเรือนที่มีต่อความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในประเทศไทย. สืบค้น 2

มิถุนายน 2566, จาก <https://www.fpo.go.th/eresearch/getattachment/28a10fa1-3d4e-42ca-adb4-5612378fd4ea/7726.aspx>

ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี, (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ในระบบของครัวเรือนเกษตรกรไทยในจังหวัดกาญจนบุรี**. การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 10, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2563). **สำรวจเศรษฐกิจภาคครัวเรือนไทย**. สืบค้น 30 มีนาคม 2565, จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6572>.

สถาบันวิทยาการตลาดทุน (2562). **การออมเพื่อประชากรวัยเริ่มทำงาน**. สืบค้น 3 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.cma.in.th/cma/academicPaper/download/2>

สุกฤตา สงวนพันธุ์. (2558). **Household Debt**. วารสาร Bankers' Talk, 3(1), 1-2.

สุขใจ น้ำพุต, อนุชนาฏ เจริญจิตรกรรม และสมนึก วิวัฒน์, (2557). **กลยุทธ์การบริหารการเงินบุคคล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุริยะ หาญพิชัย, เฉลิมพร จตุพร และวสุ สุวรรณวิท. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดลพบุรี. **Journal of Modern Learning Development**, 5(5), 309-320.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). **ครัวเรือนฐานราก 2562**. สืบค้น 2 เมษายน 2565, จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/e-book/Foundation_household_62/28/.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานครในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2565, จาก <http://www.osmcentral-s2.moi.go.th/main/wp-content/uploads/2019/09/6.-แผนพัฒนาภาคกลางกทม.-สศช.-ปี-2561.pdf>.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). **อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ จำแนกตามจังหวัดและวันที่มีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2544-2563**. สืบค้น 12 ตุลาคม 2565, จาก http://social.nesdc.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=3817&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=11.

- อรรถพล จรจันทร์. (2564). การวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือนทางรายได้ รายจ่าย เงินออม และหนี้สิน ในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 2(3). 40-51.
- อธิพันธ์ วรรณสุริยะ และสุวิมล เสงพัฒนา. (2562). ความสามารถในการออมของครัวเรือนไทย เปรียบเทียบระหว่างแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์ การจัดการ*, 6(2). 1-17.
- Gujarati, D.N. (2004). **Basic Econometrics (4 th ed.)**. New York: McGraw Hill.
- Kengchon, C., Mahujchariyawong, P., & Vacharachaisurapool. (2015). Mitigating of Financing Constraints in the Thai Banking System. **Thammasat Review of Economic and Social Policy**, 1(1), 95-167.
- Lerskullawat, A. (2020). Factors affecting household debt in Thailand. **International Journal of Economic Policy in Emerging Economies**, 13(4), 327-336.
- Piovarči. V. (2021). The effect of socio-economic and demographic factors on household indebtedness: evidence from SLOVAKIA. **Economic Review**, 50(2), 181-202.
- Strzelecka, A. & Zawadzka. D. (2020) Why Households Borrow Money? Socio-Economic Factors Affecting Households Debts: A Model Approach. **European Research Studies Journal**, 23(2), 820-839.
- Weeravongtrakool, W., & Osathanunkul, R. (2018). An Analysis of Household Debt Burden in Thailand using Quantile Regression. **Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems**, 10(2), 608-613.
- Wijaya, A., Zainurossalamia, S. Z., & Darma. D. C. (2020). Life-Cycle Hypothesis for Consumption Pattern: Example from Indonesia. **International Journal of Advanced Science and Technology**, 29(4), 4712-4720.
- Tseng, Y. & Hsiao, I. (2021). Decomposing the factors influencing household debt: the case of China. **Applied Economics**, 54(23), 2627-2642.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การตรวจสอบปัญหาในแบบจำลอง Logistic Regression

การตรวจสอบปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity)

ไม่พบตัวแปรอิสระที่มีค่าสหสัมพันธ์ (correlation) เกินกว่า 0.8 จึงไม่เกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity)

	male	urban	c02	age_sq~e	EDU1	gradua~d	single	c05	c06	c07	hhincome	saving	own_ho~e	formal
male	1.0000													
urban	-0.0328	1.0000												
c02	-0.0637	-0.0585	1.0000											
age_square	-0.0712	-0.0506	0.9846	1.0000										
EDU1	0.1076	0.0488	-0.4846	-0.4833	1.0000									
graduated	-0.0292	0.1449	-0.1492	-0.1518	-0.3055	1.0000								
single	-0.0583	0.1082	-0.3358	-0.2873	0.0944	0.1526	1.0000							
c05	0.0296	-0.0850	-0.1034	-0.1157	0.0561	-0.0503	-0.1852	1.0000						
c06	0.0114	-0.0246	0.6758	0.6883	-0.3962	-0.0691	-0.1527	-0.0696	1.0000					
c07	-0.0062	-0.0358	0.1422	0.1477	-0.0782	-0.0509	-0.0251	0.0089	0.1553	1.0000				
hhincome	0.0232	0.0547	-0.0191	-0.0276	0.0107	0.1839	-0.0278	0.0422	-0.0028	-0.0200	1.0000			
saving	-0.0061	0.0516	-0.0062	-0.0057	-0.0134	0.1153	0.0278	-0.0638	-0.0049	-0.0071	0.1232	1.0000		
own_house	-0.0157	-0.1971	0.3830	0.3435	-0.1497	-0.0685	-0.2739	0.0799	0.2626	0.0544	0.0174	-0.0536	1.0000	
formal	0.0507	0.1231	-0.3740	-0.3640	0.1246	0.3558	0.2039	-0.0630	-0.2940	-0.0761	0.1056	0.1197	-0.2971	1.0000

การตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroscedasticity)

ตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ด้วยวิธี white test ซึ่งมีสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ไม่เกิดปัญหา Heteroscedasticity

H_1 : เกิดปัญหา Heteroscedasticity

พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 เกิดปัญหา Heteroscedasticity

White's test for H_0 : homoskedasticity

against H_a : unrestricted heteroskedasticity

$\chi^2(109) = 15331.67$

$\text{Prob} > \chi^2 = 0.0000$

Cameron & Trivedi's decomposition of IM-test

Source	chi2	df	p
Heteroskedasticity	15331.67	109	0.0000
Skewness	23930.35	14	0.0000
Kurtosis	140.45	1	0.0000
Total	39402.47	124	0.0000

ผู้วิจัยจึงทำการแก้ไขปัญหา Heteroscedasticity ด้วยการประมาณค่าสมการถดถอยด้วยวิธี

White Robust Standard Error

การตรวจสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน (Autocorrelation)

ทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน (Autocorrelation) ด้วยสถิติ Durbin-Watson ผลการทดสอบพบว่า ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.647495 ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่าง 1.50-2.50 (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2550) แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน จึงไม่เกิดปัญหา Autocorrelation จึงสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างมีนัยสำคัญ

Durbin-Watson d-statistic (15, 45586) = 1.647495

ประวัตินักวิจัย

- ชื่อ – นามสกุล** : นายอธิพันธ์ วรรณสุริยะ
- ที่อยู่** : 98/88 หมู่บ้านบางเขนวิลล่า ถนนสุขาภิบาล 5 แขวงท่าแร้ง
เขต บางเขน จังหวัด
กรุงเทพมหานคร 10220
- การทำงาน** : - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กรมศุลกากร
- การศึกษา** : - ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โครงการวิจัย** : - แนวทางการพัฒนาสู่การออมที่พอเพียงของครัวเรือนใน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- : - การพัฒนากลยุทธ์การตลาดจากกล้วยหอมทองเพื่อเข้าสู่การตลาด